

Διπλωματική εργασία

“Οι πολιτικές νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το σύστημα συνδιαχείρισης ως μέσο ένταξης των νέων στη λήψη αποφάσεων έως την ανακήρυξη του 2022 ως Ευρωπαϊκού Έτους Νεολαίας”

Ναυρόζογλου Παναγιώτα

Αριθμός Μητρώου: 20013

Επόπτης - καθηγητής: Κουτσοπιάς Νικόλαος

2022

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι πολιτικές νεολαίας για την Ευρώπη από το 2000 και εξής. Η συνεργασία για την πολιτική για τη νεολαία στην ΕΕ προσφέρει σαφή οφέλη για τους νέους και τους ενδιαφερόμενους φορείς της πολιτικής για τη νεολαία σε όλα τα κράτη μέλη: δημιουργεί και οξύνει την επίγνωση των αναγκών των νέων, αποτελεί το έναυσμα για σχετικές συζητήσεις, βοηθά στην απελευθέρωση πόρων και παρέχει τη δυνατότητα για πολιτικές πρωτοβουλίες με στόχο την επίλυση των κοινωνικών προκλήσεων. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, τα προγράμματα των πολιτικών νεολαίας δεν είναι σε τόσο μεγάλο βαθμό αποτελεσματικά, κάτι το οποίο οφείλεται στους εξής παράγοντες: α) στην ασάφεια του όρου ‘νεολαία’, β) στην αφηρημένη διάσταση των θεματικών που προωθούνται, γ) στον τρόπο άσκησης αυτών των πολιτικών από τα κράτη μέλη, δ) στην κυριαρχία του οικονομικού-νεοφιλελεύθερου παραδείγματος, ε) στις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα. Η ΕΕ, προκειμένου να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των νέων Ευρωπαίων και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ θα πρέπει να αναζητήσει νέους τρόπους ενσωμάτωσης των αναγκών, των επιθυμιών και των οραμάτων των νέων στη λήψη αποφάσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Για τον λόγο αυτό απαιτούνται: α) έρευνες στους ίδιους τους νέους, μελετώντας τις ανάγκες, τις απαιτήσεις, τις προσδοκίες και τα οράματά τους, τους λόγους αποστασιοποίησής τους από τα κοινά και της μειωμένης εμπιστοσύνης στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, καθώς και τις προτάσεις τους για την ενίσχυση των πολιτικών νεολαίας, β) έρευνες σχετικά με τον τρόπο σχεδιασμού και υλοποίησης των πολιτικών νεολαίας από μέρους της ΕΕ.

ABSTRACT

The aim of this study is to present and analyze youth policies for Europe from 2000 onwards. Cooperation on EU youth policy provides clear benefits for young people and youth policy actors in all Member States: it raises youth awareness, stimulates relevant discussions, and provides opportunity for initiatives to address social challenges. On the other hand, however, youth policy programs are not so effective, due to the following factors: a) the ambiguity of the term 'youth'; b) the abstract dimension of the thematic being promoted; c) the way according to which these policies are implemented by the Member States' d) the dominance of the economic-neoliberal paradigm; e) the social, economic and political conditions prevailing in each country. In order to bridge the gap between young Europeans and the EU institutions, the EU should seek new ways of integrating the needs, desires and visions of young people into national and European decision-making. For this reason, the following are required: a) research on young people themselves, studying their needs, demands, expectations and visions, the reasons for their alienation from public affairs and the reduced trust in European institutions, as well as their proposals for strengthening European youth policies; (b) research on how the EU designs and implements youth policies.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	2
ABSTRACT.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....	9
1.1 Έννοια και περιεχόμενο της πολιτικής νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	9
1.2 Σημασία των πολιτικών νεολαίας	13
1.3 Προκλήσεις των πολιτικών νεολαίας.....	166
1.4 Θεματικές των πολιτικών νεολαίας.....	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	222
2.1 Η πολιτική νεολαίας 2000-2006.....	222
2.2 Η πολιτική νεολαίας 2007-2013.....	299
2.3 Η πολιτική νεολαίας 2014-2018.....	344
2.4 Η πολιτική νεολαίας 2019-2027.....	399
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ 10-18 & 19-27	411
3.1 Εισαγωγική κα συγκριτική ανάλυση των δυο Ψηφισμάτων.....	52
3.2 Ανάλυση συχνότητων από ποσοτικά στατιστικά των Ψηφισμάτων 2010-2018 και 2019-2027.....	45
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ	52
4.1 Διαστάσεις των πολιτικών νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	522
4.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των πολιτικών νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση	55
4.3 Ευκαιρίες και προκλήσεις των πολιτικών νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ..	59
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	65
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	67

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι σημερινοί νέοι Ευρωπαίοι είναι μια γενιά που ζει σε ένα ταχέως εξελισσόμενο κοινωνικό, δημογραφικό οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον. Στο πλαίσιο αυτό, οι πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη νεολαία στοχεύουν να ανταποκριθούν στις μεταβαλλόμενες προσδοκίες των νέων, ενθαρρύνοντάς τους να συνεισφέρουν στην κοινωνία.

Η ένταξη της «νεολαίας» ως έννοιας στην ευρωπαϊκή πολιτική είναι ένα σχετικά πρόσφατο φαινόμενο. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1993 επέκτεινε το πεδίο εφαρμογής των πολιτικών της ΕΕ ώστε να συμπεριλάβει το «πεδίο» της νεολαίας, βάσει του άρθρου 149 § 2, σύμφωνα με το οποίο η ΕΕ θα πρέπει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη των ανταλλαγών νέων και των ανταλλαγών σε κοινωνικο-εκπαιδευτικό επίπεδο. Πριν από το 2001, οι δραστηριότητες των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων στον τομέα της νεολαίας επικεντρώνονταν κυρίως στην εξέταση και εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων, όπως το «Νεολαία για την Ευρώπη», που ξεκίνησε το 1988. Ωστόσο, προέκυψε συναίνεση ότι αυτή η δράση και η συνεργασία έπρεπε να ενισχυθούν περαιτέρω και οι ίδιοι οι νέοι έπρεπε να συμμετάσχουν περισσότερο. Προκειμένου να διευρυνθεί και να εμβαθύνει ο πολιτικός διάλογος και να προχωρήσει πέρα από τα υφιστάμενα προγράμματα της ΕΕ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέτασε την ανάπτυξη μιας πραγματικής συνεργασίας για τις επόμενες δεκαετίες. Στο πλαίσιο αυτό, το 2001 η Επιτροπή ενέκρινε μια Λευκή Βίβλο για τη νεολαία με τίτλο "Μια νέα ώθηση για την ευρωπαϊκή νεολαία", η οποία ήταν το ιδρυτικό έγγραφο του πλαισίου πολιτικής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας. Το πλαίσιο αναπτύσσεται συνεχώς ως απάντηση στις εξελισσόμενες προσδοκίες των νέων, ιδίως για την ενσωμάτωση της κοινωνικής και επαγγελματικής ένταξης των νέων (EU Monitor, 2009).

Από την έγκριση της Λευκής Βίβλου και έπειτα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί την εκπόνηση τεκμηριωμένων πολιτικών για τη νεολαία στα κράτη μέλη και δεσμεύεται να σχεδιάζει τις πολιτικές της μέσω μιας συμβουλευτικής διαδικασίας που περιλαμβάνει διάφορες μεθόδους αξιολόγησης, που ονομάζεται ανοιχτή μέθοδος συντονισμού. Το Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία, το οποίο υπογραμμίζει τα ζητήματα της νεολαίας σε βασικούς τομείς της στρατηγικής της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή και παρακολούθηση θέτοντας μετρήσιμους στόχους και

αναπτύσσοντας δομημένο διάλογο (T-Kit on Educational Evaluation in Youth Work, 2007).

Υπάρχουν τρία βασικά επιχειρήματα υπέρ των πολιτικών για τη νεολαία. Πρώτον, οι νέοι έχουν γίνει πιο περίπλοκοι και δυσνόητοι. Η ηλικία που υποδηλώνει τη βιολογική κατάσταση κάποιου δεν αποκαλύπτει πλέον ξεκάθαρα την κοινωνική, ψυχολογική και οικονομική του κατάσταση. Η παραδοσιακή και κανονιστική διάταξη της μετάβασης των νέων (το παραδοσιακό ιδανικό της μετάβασης από το σχολείο στην εργασία) έχει χάσει σταδιακά τα μοτίβα της εν μέσω συνεχών αλλαγών. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η πορεία προς την ενηλικίωση μπορεί να περιλαμβάνει οπισθοδρομήσεις, όπως η εγκατάλειψη και η επανένταξή της στην εκπαίδευση ή την κατάρτιση και μια πιθανή επιστροφή στο γονικό σπίτι. Επομένως, η πολιτική για τη νεολαία απαιτείται για την καθοδήγηση και προστασία των νέων. Δεύτερον, οι διακρατικοί οργανισμοί, συμπεριλαμβανομένων των Ηνωμένων Εθνών, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θεωρούν τη νεολαία ως πρωταρχικό ανθρώπινο πόρο για την ανάπτυξη και ως βασικό παράγοντα για την κοινωνική αλλαγή, την οικονομική ανάπτυξη και την τεχνολογική καινοτομία. Για αυτούς τους θεσμούς, η νεολαία αποτελεί σπουδαίο πλεονέκτημα για τη στρατηγική ανάπτυξη καλύτερης ηγεσίας στο μέλλον. Τέλος, για τους θεματοφύλακες της δημοκρατίας, η ενδυνάμωση των νέων αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της δημοκρατίας με τρόπο που ενισχύει τη νομιμότητα των πολιτικών αρχών και διαδικασιών, καθώς μπορεί να γεφυρώσει τις αποστάσεις μεταξύ εκπροσώπων και πολιτών. Έτσι, οι θεματοφύλακες της δημοκρατίας υπερασπίζονται τις συνιστώσες της νεολαίας ενός ευρύτερου σχεδίου δημοκρατικής εδραίωσης. Επομένως, η ανάγκη σχεδιασμού μιας σωστής πολιτικής για τη νεολαία έχει μεγάλη σημασία όχι μόνο για την ανάπτυξη της ίδιας της νεολαίας αλλά και για την ευημερία του έθνους συνολικά (Li, 2020).

Ωστόσο, ορισμένοι μελετητές (Wallace & Bendit, 2009; Olsson et al., 2011; Li, 2020, 2021) τείνουν να αμφισβητούν την αποτελεσματικότητα των πολιτικών για τη νεολαία στη βάση διαφόρων προβλημάτων που παρατηρούν, όπως η έλλειψη συνεκτικού ορισμού, η έλλειψη ομοιογένειας των ιδιαίτερων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών που επηρεάζουν την υιοθέτηση και εφαρμογή πολιτικών από μέρους των κρατών μελών, καθώς και ο βασικός προσανατολισμός και απώτερος στόχος αυτών των πολιτικών. Παράλληλα, από το 2007 και έπειτα και παρ' όλο που οι νέοι θεωρούνται

ως μία από τις πιο μειονεκτούσες ομάδες και τη δέσμευση των ευρωπαϊκών πολιτικών στην ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής των νέων, οι πολιτικές νεολαίας δεν κατάφεραν να βελτιώσουν τα αυξανόμενα επίπεδα ανεργίας και της φτώχειας των νέων. Αυτό σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στο κυρίαρχο πλαίσιο πολιτικής για την «ενεργή ιθαγένεια» που διαμόρφωσε και εξακολουθεί να διαμορφώνει τη διαμορφωμένη ευρωπαϊκή πολιτική για τη νεολαία από τη δεκαετία του 2000 έως και τη Στρατηγική της ΕΕ για τη Νεολαία του 2009 και τη Στρατηγική για τη Νεολαία του 2012. Οι πολιτικές της ΕΕ είναι αποτέλεσμα ευρέως διαδεδομένων νεοφιλελεύθερων ιδεών, με σημαντικό χάσμα μεταξύ του επιθυμητού και της πραγματικότητας (Ribeiro, Malafaiá, Fernandes-Jesus, Neves & Menezes, 2014; Bradford & Cullen, 2014; Bessant & Watts, 2014; Li, 2020). Ακόμα και το «νέο αφήγημα» που διαμορφώθηκε από το 2018 και έπειτα (Li, 2021) έχει επίσης οδηγήσει σε προβληματισμούς σχετικά με το κατά πόσο οι πολιτικές νεολαίας πράγματι εστιάζουν στην επίτευξη του αρχικού τους στόχου και την ικανοποίηση των αναγκών των νέων (Olsson et al., 2011).

Στη βάση των ανωτέρω, σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν και να αναλυθούν οι πολιτικές νεολαίας για την Ευρώπη από το 2000 και εξής. Πιο συγκεκριμένα, οι στόχοι αυτής της εργασίας είναι: α) να παρουσιαστεί το θεωρητικό υπόβαθρο των πολιτικών νεολαίας της Ευρώπης, β) να καταγραφούν οι πολιτικές νεολαίας για την Ευρώπη για την περίοδο 2000-2027, γ) να γίνει στατιστική ανάλυση ποσοτικών δεδομένων με το πρόγραμμα STILO των Ψηφισμάτων 2010-2018 και 2019-2027 και να ακολουθήσει η συγκριτική τους ανάλυση και δ) να διεξαχθεί μία αποτίμηση αυτών των πολιτικών σε επίπεδο πλεονεκτημάτων και μειονεκτημάτων, καθώς και ευκαιριών και απειλών.

Η παρούσα εργασία διαρθρώνεται σε τέσσερα κύρια κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο συνιστά το θεωρητικό πλαίσιο, όπου παρουσιάζεται η έννοια και το περιεχόμενο της πολιτικής νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, καθώς και η σημασία, οι προκλήσεις και οι θεματικές των πολιτικών νεολαίας. Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει τις πολιτικές νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση για την περίοδο 2000-2027. Το τρίτο κεφάλαιο στοχεύει στη στατιστική ανάλυση ποσοτικών δεδομένων με το πρόγραμμα STILO των Ψηφισμάτων 2010-2018 και 2019-2027 για να ακολουθήσει η συγκριτική τους ανάλυση. Τέλος το τέταρτο κεφάλαιο προχωρά σε μία αποτίμηση αυτών των πολιτικών στη βάση των πλεονεκτημάτων και των μειονεκτημάτων αυτών, καθώς επίσης και στον

προσδιορισμό των ευκαιριών και των απειλών. Η τελευταία ενότητα συνοψίζει τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας και καταθέτει προτάσεις για περαιτέρω έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1.1 Έννοια και περιεχόμενο της πολιτικής νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Τα παιδιά και οι νέοι ηλικίας έως 24 ετών αντιπροσωπεύουν έως και το 70% του πληθυσμού σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Από τα εκτιμώμενα 1,9 δισεκατομμύρια παιδιά (0–18 ετών) στις αναπτυσσόμενες χώρες, το 1 δισεκατομμύριο ζει στη φτώχεια. Η πλειοψηφία αυτών των νέων ζει σε αναπτυσσόμενες χώρες. Η δημογραφική εικόνα στον βιομηχανοποιημένο κόσμο είναι κάπως διαφορετική, αλλά η φτώχεια των νέων αυξάνεται και σε αυτήν την ομάδα χωρών. Το ποσοστό του πληθυσμού της Ευρώπης που αντιστοιχεί σε νέους (15–24 ετών) αναμένεται να μειωθεί από 12,6% σε 9,7% μεταξύ 2005 και 2050. Ωστόσο, για την αντιμετώπιση των παραπάνω και την εφαρμογή των δικαιωμάτων τους, απαιτούνται οι κατάλληλες συνθήκες. Οι πολιτικές για τη νεολαία δημιουργούν αυτές τις συνθήκες (Rystina & Kussainova, 2014).

Οι πολιτικές για τη νεολαία στην Ευρώπη έχουν αναπτυχθεί σε όλα τα ευρωπαϊκά εθνικά και υποεθνικά πλαίσια κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, αν και σε διαφορετικό βαθμό (Chevalier & Loncle, 2021). Αν και τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα δεν διαθέτουν αρμοδιότητες που θα επιβάλουν πολιτικές στα κράτη μέλη, διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στον τομέα των πολιτικών για τη νεολαία. Αυτός ο ρόλος ενσαρκώνεται τόσο από το Συμβούλιο της Ευρώπης, το οποίο εργάζεται για θέματα νεολαίας από τη δεκαετία του 1960, όσο και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η οποία έχει αναλάβει αυτά τα καθήκοντα από το 1986 και έχει ξεκινήσει το Πρόγραμμα «Νεολαία για την Ευρώπη». Αυτοί οι δύο θεσμοί έχουν τις δικές τους, εν μέρει αλληλοεπικαλυπτόμενες ατζέντες, στόχους και αξίες. Ωστόσο, εργάζονται μαζί από το 1998 μέσω της δημιουργίας της Youth Partnership, της κοινής διοργάνωσης εκπαιδευτικών συνεδριών, της έκδοσης ενός εξειδικευμένου περιοδικού (Coyote), της δημιουργίας εργαλείων για νέους εργαζόμενους και της υποστήριξης της έρευνας για θέματα νεολαίας (Schild, 2013).

Ορισμένοι αμφισβήτησαν ότι μια επίσημη συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης θα προσέφερε προστιθέμενη αξία στον τομέα και θα οδηγούσε σε ουσιαστική πρόοδο στο έργο των δύο θεσμικών οργάνων. Επίσης, τα ερωτήματα πώς πρέπει να οικοδομηθεί και να σχεδιαστεί μια τέτοια συνεργασία, που θα πρέπει να εστιάζει σε προτεραιότητες εργασίας και πώς θα

αντικατοπτρίζονται τα διάφορα κοινά της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου της Ευρώπης στις δραστηριότητες της εταιρικής σχέσης, οδήγησαν σε πολλά συζητήσεις εκείνη την εποχή. Ωστόσο, σε πολιτικό επίπεδο, εντός των δύο θεσμικών οργάνων, η βούληση για συνεργασία ήταν εμφανής και είχε ήδη μια μακρύτερη ιστορία πριν καταλήξει στην επίσημη συμφωνία το 1998. Αυτό εκφράζεται σε ένα ψήφισμα της Επιτροπής Υπουργών της άνοιξης του 1998 σχετικά με την Πολιτική για τη Νεολαία του Συμβουλίου της Ευρώπης στο οποίο η ανάπτυξη της συνεργασίας για την τόνωση της ισόρροπης ανάπτυξης των δομών της νεολαίας σε όλα τα κράτη μέλη θεωρείται προτεραιότητα. Ζητούμενο ήταν η προσαρμογή των υφιστάμενων δομών με σκοπό να καταστούν οι δραστηριότητες της νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης πιο συντονισμένες, συνεργατικές και συνεκτικές και να βελτιωθεί η συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση και με άλλους διεθνείς οργανισμούς (Schild, 2013).

Η συνεργασία μεταξύ του Συμβουλίου της Ευρώπης και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στον τομέα της νεολαίας ενσωματώθηκε στη νομική βάση του προγράμματος YOUTH (2000-2006), αργότερα του προγράμματος YOUTH IN ACTION (2007 – 2013) και έπειτα στο πρόγραμμα Erasmus+ (2014-2020). Το πρόγραμμα YOUTH όριζε ότι η Επιτροπή θα ενισχύσει τη συνεργασία της με τρίτες χώρες και σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, ιδίως με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Ένας από τους γενικούς στόχους του προγράμματος YOUTH IN ACTION ήταν η προώθηση της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας και το άρθρο 7 τόνιζε ότι το πρόγραμμα θα είναι επίσης ανοιχτό στη συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς με εξουσία στον τομέα της νεολαίας, ιδιαίτερα το Συμβούλιο της Ευρώπης. Ο κανονισμός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη θέσπιση του «Erasmus+» επιβεβαίωσε αυτή την πολιτική και τόνισε την ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας στο πλαίσιο του προγράμματος με διεθνείς οργανισμούς στον τομέα της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού, ιδίως με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η βασική Δράση 3 του προγράμματος (υποστήριξη για μεταρρυθμίσεις πολιτικής) ενθαρρύνει, μεταξύ άλλων, τη συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς με ιδιαίτερα αναγνωρισμένη τεχνογνωσία και ικανότητα ανάλυσης (όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης), για την ενίσχυση του αντίκτυπου και της προστιθέμενης αξίας των πολιτικών στους τομείς της εκπαίδευση, κατάρτιση και νεολαία. Οι δραστηριότητες που υποστηρίζουν τον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία σε θέματα νεολαίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν τον πολιτικό διάλογο και τη συνεργασία σε ολόκληρη την

ΕΕ, προς/από χώρες εκτός ΕΕ και με διεθνείς οργανισμούς, ιδίως το Συμβούλιο της Ευρώπης (Schild, 2013).

Συνολικά, οι πολιτικές για τη νεολαία αντιπροσωπεύουν ένα σύνολο δημοσίων μέτρων που απευθύνονται στους νέους, των οποίων οι μορφές και το περιεχόμενο ποικίλλουν σημαντικά. Σε ορισμένα πλαίσια, περιλαμβάνουν κυρίως την παροχή δραστηριοτήτων αναψυχής, ενώ σε άλλα καλύπτουν επίσης τους τομείς της κοινωνικής ένταξης έναντι του αποκλεισμού, της εκπαίδευσης, της υγείας ή της μετάβασης στην εργασία. Υπάρχει μια ευρέως κοινή διάκριση μεταξύ της διατομεακής κατανόησης των πολιτικών για τη νεολαία, συμπεριλαμβανομένων όλων των πολιτικών που επηρεάζουν τη ζωή των νέων, και των εξειδικευμένων πολιτικών για τη νεολαία που εστιάζουν στην εργασία και τη συμμετοχή των νέων. Ωστόσο, η σχέση μεταξύ αυτών των δύο προσεγγίσεων πολιτικής ποικίλλει σε τοπικό και εθνικό πλαίσιο. Οι στόχοι της πολιτικής για τη νεολαία διαφέρουν επίσης ως προς την ηλικία ή κατά πόσον απευθύνονται σε όλους τους νέους ή μόνο σε μειονεκτούντες (Walther, Lukuslu, Loncle & Pais, 2021).

Πιο συγκεκριμένα, οι πολιτικές για τη νεολαία αρχικά αναφέρονταν σε πολιτικές που στοχεύουν τους νέους στον τομέα της τυπικής εκπαίδευσης. Ωστόσο, οι νέες προκλήσεις που κατά καιρούς εμφανίζονται, όπως η οικονομική κρίση του 2007 και η πανδημία Covid-19, έχουν προσδώσει σε αυτές τις πολιτικές ένα πιο ευρύ πεδίο καθορισμού της ατζέντας τους, συμπεριλαμβάνοντας πρωτοβουλίες που σχετίζονται με την αύξηση της απασχόλησης, τη μείωση της ευπάθειας των νέων και το κράτος πρόνοιας (Chevalier & Loncle, 2021). Ως εκ τούτου, ξεκίνησε να εφαρμόζεται μια σειρά πολιτικών απασχόλησης για την καταπολέμηση της ανεργίας των νέων και την προώθηση της πρόσβασης στην απασχόληση.

Εκτός των πολιτικών εκπαίδευσης και απασχόλησης, οι πολιτικές νεολαίας περιλαμβάνουν και πρωτοβουλίες για τη διασφάλιση και ενίσχυση της πολιτικής και κοινωνική συμμετοχή των νέων. Η έννοια της συμμετοχής των νέων γίνεται κατανοητή ως η σχέση μεταξύ των πρακτικών των νέων σε δημόσιους χώρους και των τρόπων με τους οποίους οι ενήλικες και οι θεσμικοί παράγοντες αναγνωρίζουν τους άρρητους και ρητούς ισχυρισμούς τους ότι είναι μέρος της αντίστοιχης κοινωνίας (Walther et al., 2021).

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η επισήμανση των Walther et al. (2021) και των Andersonn, Cuconato, De Luigi και Demozzi (2016) ότι ορισμένοι μελετητές τείνουν να αντιλαμβάνονται την πολιτική για τη νεολαία που αφορά την συμμετοχή των νέων ως στοιχείο του κράτους πρόνοιας, αναφερόμενοι στο μοντέλο καθεστώτων πρόνοιας του Esping-Andersen. Αυτό το μοντέλο συγκρίνει τα κράτη πρόνοιας ανάλογα με την πρόσβαση και τα επίπεδα κοινωνικής ασφάλισης και τις σχέσεις μεταξύ του κράτους, της αγοράς και της οικογένειας. Προκειμένου να κατανοηθεί η σύγκριση αυτής της τυπολογίας με τις πολιτικές νεολαίας, παρουσιάζεται συνοπτικά η τυπολογία του Esping-Andersen. Βάσει αυτής της τυπολογίας διακρίνονται τρία διαφορετικά μοντέλα κράτους πρόνοιας: το φιλελεύθερο το οποίο εφαρμόζεται ως επί το πλείστον στη Μεγάλη Βρετανία και την Ιρλανδία, το συντηρητικό-κορπορατιστικό που εφαρμόζεται κυρίως στη Γαλλία και τη Γερμανία, και τέλος το σοσιαλδημοκρατικό-Σκανδιναβικό που εφαρμόζεται κυρίως στις χώρες της Σκανδιναβίας (Esping-Andersen, 2006, 2006α).

Πίνακας 1.1 Τυπολογία του Esping-Andersen για τα μοντέλα κράτους πρόνοιας

Μοντέλο	Χαρακτηριστικά	Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Φιλελεύθερο	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Παροχές σε συνάρτηση με την εργασία ☐ Ενθάρρυνση ιδιωτικής προφοράς πρόνοιας ☐ Το δημόσιο έχει υπολεμματικό ρόλο με την παροχή επιδομάτων σε άτομα που είναι αποδεδειγμένα άπορα 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Οι καταναλωτές επιλέγουν τον πάροχο που θα χρησιμοποιήσουν ☐ Η ενθάρρυνση του ιδιωτικού τομέα παρέχει ισορροπία στον κρατικό προϋπολογισμό 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Τα αποτελέσματα ως προς την εξοικονόμηση κόστους δεν είναι σαφή ☐ Δημιουργούνται κοινωνικές ανισότητες
Συντηρητικό-Κορπορατιστικό	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Παροχές σε συνάρτηση με την εργασία ☐ Έμφαση στη δημόσια κοινωνική ασφάλιση 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Η παροχή υπηρεσιών συνδέεται με τη φορολογία ☐ Υπάρχει πρόνοια για ομάδες του πληθυσμού που χαρακτηρίζονται ως εύλαστες 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Υπάρχει υψηλό κόστος παροχής υπηρεσιών ☐ Δεν λαμβάνονται υπόψη αλλαγές στον εργασιακό και δημογραφικό τομέα ☐ Δημιουργούνται κοινωνικές ανισότητες
Σοσιαλδημοκρατικό-Σκανδιναβικό	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Καθολική εγγύηση εισοδήματος ☐ Ενεργοποίηση ☐ Ανεπτυγμένες υπηρεσίες για συγκεκριμένες ομάδες του πληθυσμού (ανάπηροι, παιδιά, ηλικιωμένοι) 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Ενίσχυση της αγοράς εργασίας ☐ Συμβάλει στη μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Υπάρχει υψηλό κόστος παροχής υπηρεσιών ☐ Βασίζεται σε υψηλό επίπεδο απασχόλησης και ανάπτυξης ☐ Βασίζεται σε υψηλό επίπεδο φορολογίας επιβαρύνοντας τα άτομα και τις επιχειρήσεις

Πηγή: Esping-Andersen, 2006, 2006α (Ιδία επεξεργασία)

Ωστόσο, τα καθεστώτα πρόνοιας δεν αντιπροσωπεύουν μόνο μια συγκριτική τυπολογία των κρατών πρόνοιας αλλά και μια θεωρητική έννοια του τρόπου με τον οποίο οι σύγχρονες κοινωνίες οργανώνουν την πρόνοια. Η έννοια του «καθεστώτος» υπονοεί ότι η πρόνοια δεν περιλαμβάνει μόνο κρατικούς θεσμούς, αλλά και άλλους φορείς και μηχανισμούς κοινωνικής ένταξης. Με μια ευρύτερη έννοια, τα καθεστώτα αντιπροσωπεύουν διαφορετικούς τρόπους ενσωμάτωσης ατόμων και κοινωνίας στις σύγχρονες καπιταλιστικές δημοκρατίες (Chevalier, 2016; Walther et al., 2021).

Ωστόσο, υπάρχουν δύο προκλήσεις στην εφαρμογή του συγκριτικού μοντέλου του Esping-Andersen (Walther et al., 2021): α) καθώς αυτή η τυπολογία δεν ασχολείται με τις πολιτικές νεολαίας, παραμένει ασαφές εάν μοιράζονται την ίδια λογική και θεσμικές δομές, β) στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, οι πολιτικές για τη νεολαία τείνουν να πλαισιώνονται από εθνικές νομοθεσίες αλλά εφαρμόζονται σε τοπικό επίπεδο, όπου οι κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, οι τοπικές παραδόσεις και τα δίκτυα παραγόντων μπορεί να μειώνουν ή να παρακάμπτουν τις εθνικές κατευθύνσεις πολιτικής, δεδομένου ότι η εφαρμογή των πολιτικών νεολαίας εξαρτώνται από την καλή θέληση των δημόσιων αρχών ή ακόμη και των μεμονωμένων φορέων χάραξης πολιτικής.

1.2 Σημασία των πολιτικών νεολαίας

Η ανάπτυξη των πολιτικών για τη νεολαία στην Ευρώπη είναι το αποτέλεσμα τριών διαδικασιών, ή αλλιώς τάσεων, οι οποίες έχουν λάβει και συνεχίζουν να λαμβάνουν χώρα σε διαφορετικά επίπεδα χάραξης πολιτικής και οι οποίες καταδεικνύουν τη σημασία των πολιτικών νεολαίας. Αμέσως παρακάτω αναλύονται αυτές οι διαδικασίες.

Η πρώτη τάση δόθηκε από την υιοθέτηση της Λευκής Βίβλου το 2001 με τίτλο “A new impetus for European youth” («Μια νέα ώθηση για την ευρωπαϊκή νεολαία»). Η Λευκή Βίβλος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη νεολαία το 2001 αναφέρθηκε ρητά στο Συμβούλιο της Ευρώπης και τα επιτεύγματά του στον τομέα της νεολαίας και πρότεινε τη βελτίωση της συνεργασίας και της δικτύωσης, ιδίως στον τομέα της μεγαλύτερης κατανόησης και γνώσης της νεολαίας (Schild, 2013). Έκτοτε, διάφορα ενδιαφερόμενα μέρη (π.χ. ερευνητές, υπεύθυνοι λήψης αποφάσεων) εργάζονται από κοινού για θέματα νεολαίας στην Ευρώπη, με αποτέλεσμα τη σταδιακή ανάπτυξη κοινών αρχών και κατευθυντήριων γραμμών δημόσιας παρέμβασης για τους νέους στην Ευρώπη, συμμετέχοντας με αυτόν τον τρόπο σε μια διαδικασία «οριζόντιου εξευρωπαϊσμού» (Chevalier & Loncle, 2021).

Θα πρέπει να σημειωθεί, όμως, πως η διαδικασία του εξευρωπαϊσμού επιφέρει περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες για ορισμένες ομάδες νέων (π.χ. για τις καλά καταρτισμένες ομάδες), ενώ για τις λιγότερο ειδικευμένες ομάδες, οι κίνδυνοι ανεργίας και αποκλεισμού από την αγορά εργασίας ή/και κοινωνικής περιθωριοποίησης πιθανότατα θα αυξηθούν σημαντικά. Αντίστοιχα, η επιδείνωση των ήδη υπάρχουσών οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων μεταξύ διαφορετικών ευρωπαϊκών χωρών

και περιοχών θα προκαλέσει πιθανώς μια ισχυρότερη όξυνση των κοινωνικών ανισοτήτων σε όλες τις ευρωπαϊκές κοινωνίες και αυτή η διαφοροποίηση, που βιώνουν ειδικά ορισμένες ομάδες νέων, μπορεί να υπονομεύσει την κοινωνική συνοχή στην Ευρώπη (Bendit, 2006).

Ως χαρακτηριστικό παράδειγμα προώθησης αυτού του εξευρωπαϊσμού αξίζει να αναφερθεί η πρωτοβουλία “European Youth Guarantee” που υιοθετήθηκε το 2013 στον απόηχο της οικονομικής κρίσης του 2007. Η εν λόγω πρωτοβουλία αντιπροσώπευε την πρώτη πολιτική που στόχευε στους άνεργους νέους, με προϋπολογισμό που παρεχόταν τόσο από την Πρωτοβουλία για την Απασχόληση των Νέων (Youth Employment Initiative) όσο και από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (European Social Fund). Η πρωτοβουλία αυτή συνδέεται με τη δεύτερη τάση, ως απόρροια της συνεχούς αύξησης της ανεργίας των νέων από τη δεκαετία του 1970 και εξής, μαζί με σχετικές κοινωνικές δυσκολίες όπως η φτώχεια και η επισφάλεια αυτής της ομάδας του πληθυσμού (Chevalier & Loncle, 2021).

Ίδιως από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η Ευρώπη διέρχεται από επιταχυνόμενες διαδικασίες οικονομικών, τεχνολογικών, πολιτικών και κοινωνικών αλλαγών. Από κοινωνιολογική άποψη, οι κοινωνίες της Ευρώπης μπορούν να χαρακτηριστούν ως κοινωνίες «εκσυγχρονισμού» με κυρίαρχες οικονομίες υπηρεσιών στις οποίες οι επιταχυνόμενες δομικές και τεχνολογικές αλλαγές προκαλούν βαθιές διαδικασίες κοινωνικού εκσυγχρονισμού. Αυτές οι αλλαγές είχαν επιπτώσεις στις συνθήκες εκπαίδευσης, ζωής και εργασίας της νεολαίας. Ήδη από τη δεκαετία του 1950 η επιμήκυνση της σχολικής εκπαίδευσης είχε δύο κύριες συνέπειες: καθυστέρηση στην είσοδο των νέων στην αγορά εργασίας και αναβολή της σύστασης οικογένειας και της γέννησης των πρώτων παιδιών. Η καθυστέρηση στη μετάβαση στην εργασία επιμήκυνε επίσης τη διάρκεια της οικονομικής εξάρτησης των νέων από τους γονείς τους. Ένα άλλο κυρίαρχο χαρακτηριστικό του κοινωνικού εκσυγχρονισμού στην Ευρώπη είναι οι αλλαγές στη δομή της οικογένειας, από πυρηνική σε μονογονεϊκή. Αυτή η εξέλιξη συνδυάζεται με το γεγονός ότι οι μεταβιομηχανικές κοινωνίες χαρακτηρίζονται από ένα κατακερματισμένο σύστημα αξιών, στο οποίο τα δικαιώματα των ατόμων και η ελευθερία επιλογής, παρά οι ευθύνες έναντι της κοινότητας, είναι ο πυρήνας γύρω από τον οποίο ορίζονται οι διαπροσωπικές σχέσεις (Bendit, 2006).

Ως εκ τούτου, η δεύτερη τάση ήταν η πρόκληση της αντιμετώπισης των προβλημάτων των νέων σε εθνικό επίπεδο, κυρίως σε επίπεδο εκπαίδευσης, απασχόλησης και των δυσκολιών των νέων στην αγορά εργασίας (Buchmann & Kriesi, 2011). Η μακροπρόθεσμη τάση μείωσης της απασχόλησης της συγκεκριμένης ηλικιακής ομάδας του πληθυσμού έχει οδηγήσει στην οικονομική και κοινωνική ευπάθεια των νέων, οδηγώντας στον ισχυρισμό ότι οι νέοι αποτελούν πλέον μια νέα ομάδα κοινωνικού κινδύνου (Bonoli, 2005; Chevalier & Loncle, 2021). Ως απάντηση σε αυτό το πρόβλημα, οι πολιτικές για τη νεολαία προσανατολίζονται στην αντιμετώπιση ζητημάτων εκπαίδευσης και απασχόλησης. Η οικονομική κρίση του 2007 και η τρέχουσα πανδημία Covid-19 επιδείνωσαν ακόμα περισσότερο την ανεργία των νέων (Bell & Blanchflower 2011; Chevalier & Loncle, 2021), κινητοποιώντας ακόμα περισσότερο τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής.

Οι πρωτοβουλίες για τη νεολαία πριν από την οικονομική κρίση σε σχέση με διαφορετικά πρότυπα πολιτικής που συνδέονται με το κράτος των κοινωνικών επενδύσεων, τις μεταβατικές αγορές εργασίας και παράδειγμα ατομικής πορείας ζωής διαφέρουν από όσα δίνουν έμφαση στην επένδυση, τη διευκόλυνση και την εξατομίκευση νέων κοινωνικών κινδύνων. Έπειτα από την οικονομική κρίση, οι πολιτικές νεολαίας περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα πρωτοβουλιών, που καλύπτουν εκπαιδευτικές κοινωνικές επενδύσεις, πολιτικές που ενθαρρύνουν την εξατομικευμένη ευθύνη και επενδύσεις στο ανθρώπινο κεφάλαιο, επιχειρηματικές δραστηριότητες ή ιδιωτικά προγράμματα αποταμίευσης για την προστασία από κοινωνικούς κινδύνους (O'Reilly et al., 2015).

Η τελευταία τάση στις πολιτικές για τη νεολαία σχετίζεται με τις υποεθνικές πρωτοβουλίες (σε περιφερειακό ή/και τοπικό επίπεδο), οι οποίες προχωρούν σε ένα πλαίσιο αυξανόμενων πρακτικών αποκέντρωσης σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Οι τοπικές πολιτικές για τη νεολαία που επισημοποιούνται σε τοπικό επίπεδο έχουν διαφορετικές διαστάσεις, όσον αφορά στα διατεθέντα κονδύλια, τους ανθρώπινους πόρους που τους διατίθενται, τον τύπο των νέων που εμπλέκονται ή τα ζητήματα που αντιμετωπίζονται (Walther et al., 2021). Ωστόσο, μπορεί να παρατηρηθεί μια τάση σύγκλισης, ιδίως λόγω της επιρροής των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων, τα οποία τείνουν να προτείνουν ένα πλαίσιο παρέμβασης στα κράτη μέλη και στα υποεθνικά τους επίπεδα. Τα στοιχεία της σύγκλισης περιλαμβάνουν τη διαρκώς αυξανόμενη

σημασία στο ζήτημα της απασχόλησης και την καταπολέμηση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου, της τάσης για εξατομίκευση της θεσμικής υποστήριξης, καθώς και στην αύξηση των πρωτοβουλιών διαδικτυακής εργασίας για νέους (Chevalier & Loncle, 2021).

1.3 Προκλήσεις των πολιτικών νεολαίας

Ένα πρώτο σημείο που αξίζει να αναφερθεί ως προς τις πολιτικές νεολαίας για την εκπαίδευση και την αγορά εργασίας είναι πως διαφέρουν ως προς τον προσανατολισμό υπέρ της αγοράς και το επίπεδο επένδυσής τους σε ανθρώπινο κεφάλαιο (Bonoli, 2010; Chevalier & Loncle, 2021): α) κίνητρα απασχόλησης (π.χ. εξαιρέσεις από κοινωνικές εισφορές), β) άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας στον δημόσιο τομέα, γ) απορρύθμιση της αγοράς εργασίας, δ) επαγγελματική κατάρτιση ή ενίσχυση κινήτρων (π.χ. μείωση ή υπό όρους κοινωνικές παροχές), ε) εκπαιδευτικές πολιτικές.

Ένα δεύτερο σημείο που θα πρέπει να τονιστεί είναι πως τα μέσα πολιτικής είναι πολύ διαφορετικά μεταξύ των κρατών μελών, για παράδειγμα τα διαφορετικά εκπαιδευτικά συστήματα, οι εθνικές πρωτοβουλίες κατάρτισης των εκπαιδευτικών, οι απαιτούμενες δεξιότητες για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Σε χώρες όπου τα εκπαιδευτικά συστήματα είναι «ανοιχτά» στις απαιτήσεις των εργοδοτών όσον αφορά τις δεξιότητες η επαγγελματική κατάρτιση και η μαθητεία τείνουν να αναπτύσσονται περισσότερο, όπως και οι «ειδικές δεξιότητες» (σε αντίθεση με τις «γενικές δεξιότητες»), που οδηγεί σε πιο ομαλή είσοδο στην αγορά εργασίας και τελικά σε χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας των νέων. Επίσης, διαφορές μεταξύ των κρατών μελών υπάρχουν ως προς τα οικονομικά μέτρα που στοχεύουν φοιτητές (όπως επιχορηγήσεις ή δάνεια και δίδακτρα) που υιοθετούνται από τις κυβερνήσεις ως μέσα εκπαιδευτικής και κοινωνικής πολιτικής για τη μείωση της ευπάθειας των νέων (Chevalier, 2016; Chevalier & Loncle, 2021).

Τέλος, αν και οι υποεθνικές πολιτικές για τη νεολαία έχουν την τάση να πολλαπλασιάζονται ευρέως σε ολόκληρη την Ευρώπη, ο σχεδιασμός και η εφαρμογή τους ποικίλλουν σημαντικά ανάλογα με τα εθνικά πλαίσια, την κουλτούρα παρέμβασης και την ισορροπία μεταξύ αποκέντρωσης / συγκέντρωσης που υιοθετεί κάθε κράτος μέλος (Chevalier & Loncle, 2021). Για παράδειγμα, οι Andersonn et al. (2016) έχουν εντοπίσει τρεις τύπους θεσμικών ρυθμίσεων: α) συστήματα που παραμένουν

συγκεντρωτικά και όπου τα εδαφικά επίπεδα είναι μόνο επίπεδα υλοποίησης (Βουλγαρία και Τουρκία), β) συστήματα στα οποία συνυπάρχουν συγκεντρωτισμός και αποκέντρωση (Γαλλία, Γερμανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο) και γ) συστήματα που είναι ουσιαστικά αποκεντρωμένα (σε περιφερειακό επίπεδο στην Ιταλία και σε τοπικό επίπεδο στην Ελβετία).

Πιο αναλυτικά, οι Andersonn et al. (2016) αναφέρουν πως, οι υπεύθυνοι φορείς στη διαμόρφωση και την εκτέλεση των πολιτικών για τη νεολαία μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο διαστάσεις: Η κάθετη διαίρεση που επιτυγχάνει τη σχέση μεταξύ του κεντρικού κράτους και των παραγόντων σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο και ο οριζόντιος διαχωρισμός που αναφέρεται στην ευθύνη για την πολιτική μεταξύ θεσμικών παραγόντων και της κοινωνίας των πολιτών (ΜΚΟ, εκκλησίες, αθλητικές ενώσεις κ.λπ.). Δεδομένου ότι ορισμένες πολιτικές βασίζονται σε μεγάλο βαθμό σε αυτήν ως τον πυρήνα της «παροχής πρόνοιας» στους νέους, η πυρηνική οικογένεια θα μπορούσε επίσης να θεωρηθεί ως παράγοντας που εμπίπτει στον οριζόντιο διαχωρισμό. Μεταξύ των κρατών μελών, όμως, υπάρχουν διαφοροποιήσεις ως προς την ευθύνη των παραγόντων που εργάζονται σε κρατικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, αλλά και ως προς τα ενδιαφερόμενα μέρη που καλούνται να συνεργαστούν. Διαφορετικές δικαιοδοσίες και παραδόσεις σχετικά με τις διασυνδέσεις μεταξύ των εθνικών κρατικών, περιφερειακών και τοπικών παραγόντων είναι σημαντικές πτυχές για να προσδιοριστεί και να αξιολογηθεί το αποτέλεσμα των πολιτικών. Σε χώρες με ισχυρό συγκεντρωτισμό, η εφαρμογή μιας εθνικής πολιτικής στη χώρα, ενδεχομένως επηρεασμένη από την ΕΕ και το Συμβούλιο της Ευρώπης, θα μπορούσε να είναι ευκολότερη από ότι σε πιο αποκεντρωμένες.

Περαιτέρω, αν και συχνά αδύναμες και κατακερματισμένες, οι δημόσιες πολιτικές για τη νεολαία ανταποκρίνονται εν μέρει στις ανάγκες των νέων και των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας, δεδομένου ότι, το περιεχόμενο των πολιτικών για τη νεολαία και η καταλληλότητά τους σε σχέση με τις ανάγκες των νέων εγείρουν αρκετούς προβληματισμούς ως προς τον στιγματισμό όσων ανήκουν στην ομάδα-στόχο, την άγνοια των νέων συχνά ως προς την υποστήριξη και βοήθεια που δικαιούνται, καθώς και την ανάπτυξη των πρωτοβουλιών από προσεγγίσεις σιλό που περιορίζουν την αποτελεσματικότητά τους. Ως αποτέλεσμα όλων αυτών των παραγόντων, πολλοί νέοι

δεν κάνουν χρήση της βοήθειας που τους παρέχεται μέσω των πολιτικών νεολαίας (Chevalier & Loncle, 2021).

Κατά συνέπεια, η διαμόρφωση και ο τύπος των πολιτικών για τη νεολαία διαφέρουν αρκετά από τη μια χώρα στην άλλη ως προς τα δημόσια προβλήματα που σκοπεύουν να αντιμετωπίσουν, το σύστημα διακυβέρνησης που υιοθετούν, τον προσδιορισμό του κοινού-στόχου, τους διατιθέμενους πόρους, τα μέσα πολιτικής που αξιοποιούνται για την εφαρμογή των πρωτοβουλιών των πολιτικών νεολαίας, αλλά και την αποτελεσματικότητά τους.

Εκτός των ανωτέρω, προκλήσεις υπάρχουν και στις πολιτικές νεολαίας που στοχεύουν στη διασφάλιση και ενίσχυση της πολιτικής και κοινωνική συμμετοχή των νέων. Όταν η Ευρωπαϊκή Ένωση άρχισε να προωθεί τη συμμετοχή των νέων σχεδόν πριν από δύο δεκαετίες, θεώρησε τις εθνικές κυβερνήσεις ως τους κύριους παράγοντες της πολιτικής για τη νεολαία ικανούς να διευκολύνουν τη συμμετοχή των νέων. Ωστόσο, οι αντίστοιχες πολιτικές παρέμειναν μάλλον «αδύναμες», ενώ παράλληλα η συμμετοχή των νέων εξελίσσεται κυρίως σε τοπικό επίπεδο με πρωτοβουλία των τοπικών αρχών, των ενώσεων εργασίας νέων ή των ομάδων υπό την ηγεσία των νέων. Παράλληλα, υπάρχει ασάφεια ως προς τον όρο ‘συμμετοχή των νέων’, αλλά και δυσκολία διαχωρισμού των αναλυτικών και των κανονιστικών πτυχών αυτής της συμμετοχής. Για παράδειγμα, το έργο PARTISPACE αμφισβήτησε τους υφιστάμενους ορισμούς της συμμετοχής λόγω του θεσμικού και ηγεμονικού τους χαρακτήρα που αποκλείει, παραμελεί, στιγματίζει ή ακόμα και ποινικοποιεί πολλές εκφράσεις και πρακτικές των νέων σε δημόσιους χώρους. Στην πραγματικότητα, οι πολιτικές αναφορές στη συμμετοχή των νέων έχουν ερμηνευθεί ως το «σύμπτωμα» ενός διαρθρωτικού ελλείμματος της πολιτικής για τη νεολαία, στο οποίο απευθύνονται οι νέοι ως «πολίτες εν εξελίξει» και προσκαλούν τους νέους να εργαστούν εθελοντικά και να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων (Walther et al., 2021).

1.4 Θεματικές των πολιτικών νεολαίας

Η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας γίνεται κυρίως μέσω της Ανοικτής Μεθόδου Συντονισμού και της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Νεολαία. Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού στοχεύει στον καθορισμό μιας κοινής ατζέντας, στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και στη βελτίωση της βάσης στοιχείων για τη χάραξη

πολιτικής. Επίσης, παρέχει ένα ευέλικτο και αποτελεσματικό μέσο για την ανταλλαγή ιδεών και την εφαρμογή πολιτικών. Οι προτεραιότητες και τα εργαλεία που απαιτούνται για την επίτευξη των συμφωνημένων στόχων καθορίζονται στη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία, η οποία: α) προσδιορίζει και καθορίζει κοινούς στόχους πολιτικής, β) καθιερώνει κοινά εργαλεία για τη μέτρηση του αντίκτυπου της πολιτικής, γ) ενθαρρύνει τη συγκριτική αξιολόγηση μεταξύ των κρατών μελών, δηλαδή σύγκριση των επιδόσεων και ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών (Sebe, 2018).

Οι Rystina και Kussainova (2014) αναφέρουν ότι οι πολιτικές νεολαίας θα πρέπει να περιλαμβάνουν ευρείες θεματικές, που αφορούν άμεσα και έμμεσα τις δραστηριότητες για τη νεολαία, όσο και στοιχεία που σχετίζονται με το ρόλο και τη θέση των νέων σε κάθε τομέα της δραστηριότητας ενός κράτους: 1) Εκπαίδευση και κατάρτιση, 2) γεωργία και αγροτική ανάπτυξη, 3) υγεία και την προώθηση της πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας, 4) εμπορική και βιομηχανική ανάπτυξη, 5) προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, 6) προώθηση και ανάπτυξη του εθνικού πολιτισμού, 7) επιστήμη και τεχνολογία, 8) κοινοτικές οργανώσεις, συνδικάτα και πολιτικούς θεσμούς.

Επίσης, σύμφωνα με το Youth Strategy Service Centre (n.d.), θεματικές που θα πρέπει να καλύπτονται στην πολιτική νεολαίας σχετίζονται με τα εξής:

1) Μέλλον, διάλογος μεταξύ των γενεών, εικόνες της νεολαίας: Εξαιτίας της δημογραφικής γήρανσης καθίσταται ολοένα και πιο σημαντική η ενσωμάτωση των ιδεών, της δέσμευσης και των δυνατοτήτων των νέων. Ταυτόχρονα, η νέα γενιά χρειάζεται ένα κατάλληλο κοινωνικό πλαίσιο για να κυριαρχήσει στις προκλήσεις αυτής της φάσης της ζωής, να αναπτύξει τις δυνατότητές της με αυτοκαθορισμένο τρόπο και να κοιτάξει το μέλλον με αυτοπεποίθηση.

2) Συμμετοχή των πολιτών και Δημοκρατία: Οι νέοι εκφράζουν τις απόψεις τους για θέματα που τους αφορούν. Θέλουν να ακουστούν και να συμμετέχουν. Σε αυτό το πλαίσιο οι πολιτικές θα πρέπει να εμπνέουν τους νέους να ενδιαφερθούν για την πολιτική και τη διασφάλιση της δημοκρατίας.

3) Πόλη, Διαβίωση και Πολιτισμός: Οι νέοι χρειάζονται ίσες συνθήκες διαβίωσης και (φιλικές προς τους νέους) ευκαιρίες για ανάπτυξη και δημιουργικότητα που είναι κατάλληλες για την ηλικία τους, ανεξάρτητα από τον τόπο διαμονής τους. Χρειάζονται πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή στέγαση και υποδομή κατάλληλη για τους νέους.

Αυτό περιλαμβάνει ολοκληρωμένες και προσανατολισμένες στη ζήτηση υπηρεσίες νεολαίας και κοινωνικής εργασίας, καθώς και πολιτισμού και αθλητισμού.

4) Διαφορετικότητα και Συμμετοχή: Δεν υπάρχει ένας συνολικά και καθολικά αποδεκτός ορισμός της νεολαίας. Οι συνθήκες ζωής των νέων ατόμων σε όλες τις χώρες αντικατοπτρίζουν μεγάλο πλουραλισμό. Για να μπορέσουν όλοι οι νέοι να συμμετάσχουν, πρέπει να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις και τα διάφορα μειονεκτήματα και βάρη πρέπει να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά και χωρίς αποκλεισμούς.

5) Εκπαίδευση, εργασία και ελεύθερος χώρος: Η εκπαιδευτική επιτυχία είναι κεντρική για τις μελλοντικές ευκαιρίες απασχόλησης και ζωής. Επειδή η καθημερινότητα γίνεται όλο και πιο έντονη και επιταχυνόμενη, λόγω της πίεσης για απόδοση και αυτοβελτίωση, οι νέοι ζητούν περισσότερη ελευθερία, δηλαδή ελεύθερους χώρους και χρόνο για αυτοδιάθεση.

6) Κινητικότητα και ψηφιακός κόσμος: Ένα ολοκληρωμένο, προσιτό και βασισμένο στις ανάγκες σύστημα δημόσιων μεταφορών είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τις φιλικές προς τους νέους υπηρεσίες κινητικότητας. Ο αναλογικός και ο ψηφιακός κόσμος δύσκολα μπορούν να διαχωριστούν από τους νέους και πρέπει να εξεταστούν μαζί, όπως και οι πτυχές της αυτοδιάθεσης, της προστασίας των νέων και της παιδείας στα μέσα επικοινωνίας (ψηφιακός γραμματισμός).

7) Περιβάλλον: Αναγνωρίζεται ο επείγων χαρακτήρας των προκλήσεων που θέτει η κλιματική αλλαγή, ειδικά για τη νεότερη γενιά. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ενισχυθεί η συμμετοχή των νέων και των αντιπροσωπευτικών τους φορέων στη διαμόρφωση μέτρων περιβαλλοντικής πολιτικής.

8) Υγεία: Οι περισσότεροι νέοι χαρακτηρίζονται από καλή υγεία. Βασικές πτυχές που σχετίζονται με την υγεία για τους νέους είναι η επαρκής άσκηση, η υγιεινή διατροφή, η πρόληψη του εθισμού και των ατυχημάτων, η ενίσχυση της ικανότητας υγείας, η πρόληψη της σεξουαλικής βίας και η μείωση του ψυχολογικού στρες.

8) Ευρώπη και κόσμος: Η διέλευση των εθνικών συνόρων ανοίγει νέες ευκαιρίες στους νέους να βιώσουν και να αναπτύξουν τα ταλέντα τους. Όλοι οι νέοι χρειάζονται

ευκαιρίες για να συμμετάσχουν στις διεθνείς εξελίξεις και να συμμετάσχουν ενεργά στη διαμόρφωση της Ευρώπης.

Στη βάση των ανωτέρω, είναι σημαντικό επομένως να διαμορφώνονται πολιτικές νεολαίας που θα ανταποκρίνονται στις ανάγκες των νέων σήμερα, αλλά και στο μέλλον. Το ευρύτερο πλαίσιο θα πρέπει επομένως να λαμβάνεται υπόψη κατά τον σχεδιασμό προγραμμάτων πολιτικών νεολαίας. Αυτό με τη σειρά του σημαίνει πως το περιεχόμενο των πολιτικών νεολαίας θα πρέπει να αναθεωρείται και να επανασχεδιάζεται, αν αυτό κρίνεται αναγκαίο. Σε κάθε περίπτωση, όμως, υπάρχουν συγκεκριμένα διαχρονικά ζητήματα που οδηγούν σε συγκεκριμένες θεματικές, όπως αυτές αναφέρθηκαν παραπάνω. Οι θεματικές αυτές μπορούν να αποτελέσουν αφενός τη βάση για τον σχεδιασμό πολιτικών νεολαίας και αφετέρου ένα από τα κριτήρια για την αξιολόγησή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

2.1 Η πολιτική νεολαίας 2000-2006

Το 2000 εγκρίθηκε από το Συμβούλιο Υπουργών το πρόγραμμα «Youth», το οποίο είχε τους εξής στόχους (Olsson, Petersson & Krejsler, 2011): α) Να προωθήσει την ενεργό συμβολή των νέων στην οικοδόμηση της Ευρώπης μέσω διασυνοριακής συμμετοχής σε ανταλλαγές εντός της Ένωσης ή με τρίτες χώρες προκειμένου να προωθηθεί η καλύτερη κατανόηση της ευρωπαϊκής πολιτιστικής πολυμορφίας και των θεμελιωδών και κοινών αξιών της, ως συμβολή στον αγώνα κατά του ρατσισμού, του αντισημιτισμού και της ξενοφοβίας, β) Να ενισχυθεί η αλληλεγγύη μέσω της συμμετοχής της νεολαίας σε δραστηριότητες για δημόσιο όφελος διασυνοριακά εντός της Ένωσης ή τρίτων χωρών, ιδίως χωρών που έχουν συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με την Ένωση, γ) Να ενθαρρυνθεί η πρωτοβουλία, η επιχειρηματικότητα και η δημιουργικότητα των νέων ώστε να μπορούν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία και ταυτόχρονα να αυξήσουν την επίγνωσή τους για την αξία μιας άτυπης ευρωπαϊκής εκπαιδευτικής εμπειρίας, δ) Να ενισχυθεί η συνεργασία σε θέματα που αφορούν τη νεολαία με την προώθηση της ανταλλαγής καλών πρακτικών, την εκπαίδευση ατόμων που συνεργάζονται με ηγέτες νέων/νεολαίας και τη διαμόρφωση δημιουργικών μέτρων που πρέπει να ληφθούν σε συνδικαλιστικό επίπεδο. Σε αυτούς τους στόχους, ο όρος «νεολαία» κωδικοποιείται ως ενεργός δρών που διασχίζει τα σύνορα, είναι συμμετοχικός, γεμάτος πρωτοβουλία, επιχειρηματικό πνεύμα, δημιουργικός, αισθάνεται αλληλεγγύη και ως απεριόριστα εξοπλισμένος με την κατανόηση της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και των κοινών αξιών της Ευρώπης.

Πιο αναλυτικά, σύμφωνα με την Απόφαση αριθ. 1031/2000/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Απριλίου 2000, θεσπίστηκε το κοινοτικό πρόγραμμα δράσης «Νεολαία» για την περίοδο 2000-2006. Το συγκεκριμένο κοινοτικό πρόγραμμα δράσης συνδυάζει σε ένα μέσο πολλές δραστηριότητες που υπήρχαν σε προηγούμενα προγράμματα όπως «Νεολαία για την Ευρώπη» και η Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία, για την περίοδο 2000-2006. Βασίζεται επίσης στους στόχους που όρισε η Επιτροπή στην ανακοίνωσή της «Προς μια Ευρώπη της γνώσης» και, ως εκ τούτου, τείνει να ευνοήσει τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού εκπαιδευτικού χώρου. Σύμφωνα με το σχέδιο δράσης, οι κύριοι στόχοι του προγράμματος που τέθηκαν είναι οι εξής (European Union Law, 2007):

- να επιτρέψει στους νέους να αποκτήσουν γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες που μπορεί να αποτελέσουν ένα από τα θεμέλια της μελλοντικής τους ανάπτυξης.
- να προωθήσει την ενεργό συνεισφορά των νέων στην οικοδόμηση της Ευρώπης μέσω της συμμετοχής τους σε διακρατικές ανταλλαγές.
- Να προωθήσει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη στους νέους και να τους δώσει τη δυνατότητα να γίνουν υπεύθυνοι πολίτες.
- να ενθαρρύνει την πρωτοβουλία, την επιχειρηματικότητα και τη δημιουργικότητα των νέων ώστε να μπορούν να αναλάβουν ενεργό ρόλο στην κοινωνία και, ταυτόχρονα, να τονωθεί η αναγνώριση της αξίας της άτυπης εκπαίδευσης που αποκτάται σε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο.
- να συμβάλει στην προώθηση του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.
- να ενισχύσει τη συνεργασία στον τομέα της νεολαίας.

Η υλοποίηση αυτών των στόχων σε ευρωπαϊκό επίπεδο θα συμπληρώσει τα μέτρα που λαμβάνονται από και εντός των κρατών μελών. Η Επιτροπή θα διασφαλίσει ότι η δράση στο πλαίσιο του προγράμματος είναι συνεπής με τις άλλες δράσεις και πολιτικές της Κοινότητας. Στο πλαίσιο του προγράμματος αναφερόταν ότι θα πραγματοποιηθούν οι ακόλουθες ενέργειες (European Union Law, 2007):

- Νεολαία για την Ευρώπη: δραστηριότητες κινητικότητας για ομάδες νέων (από 15 έως 25 ετών) που βασίζονται σε διακρατικές συμπράξεις.
- Ευρωπαϊκή Εθελοντική Υπηρεσία: συμμετοχή νέων εθελοντών (μεταξύ 18 και 25 ετών) σε κράτος μέλος διαφορετικό από αυτό στο οποίο κατοικούν ή σε τρίτη χώρα, σε μια μη κερδοσκοπική και μη αμειβόμενη δραστηριότητα σημαντική για την κοινότητα και περιορισμένης διάρκειας (μέγιστη χρονική διάρκεια 12 μήνες).
- Πρωτοβουλία για τη νεολαία: υποστήριξη καινοτόμων και δημιουργικών έργων που προωθούνται από νέους.

- Κοινές δράσεις: Μπορεί να παρέχεται κοινοτική βοήθεια για δράσεις που αναλαμβάνονται από κοινού με άλλα κοινοτικά προγράμματα στον τομέα της πολιτικής γνώσης.
- Διάφορα μέτρα στήριξης: δραστηριότητες συνεργασίας, εκπαίδευσης και ενημέρωσης, σχεδιασμένες να ενθαρρύνουν την καινοτομία και τις δεξιότητες στον τομέα της νεολαίας.

Το πρόγραμμα απευθυνόταν κυρίως σε νέους ηλικίας μεταξύ 15 και 25 ετών καθώς και σε όσους ασχολούνται με τη νεολαία. Αναφερόταν σαφώς ότι θα έπρεπε να δοθεί προσοχή στη διασφάλιση ότι όλοι οι νέοι, χωρίς διακρίσεις, έχουν πρόσβαση στις δραστηριότητες στο πλαίσιο του προγράμματος. Η Επιτροπή θα διασφάλιζε την υλοποίηση των κοινοτικών δράσεων που καλύπτονται από το πρόγραμμα σε συνεργασία με τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη θα προσπαθούσαν να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική λειτουργία του προγράμματος σε εθνικό επίπεδο. Ως μέρος της διαδικασίας οικοδόμησης μιας Ευρώπης της γνώσης, τα μέτρα αυτού του προγράμματος μπορούσαν να υλοποιηθούν ως κοινές δράσεις με άλλες κοινοτικές δράσεις που αποτελούν μέρος της πολιτικής της γνώσης, ιδίως με κοινοτικά προγράμματα στον τομέα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης των νέων. Η Επιτροπή ήταν υπεύθυνη για τη διαχείριση του προγράμματος, το οποίο είναι σε μεγάλο βαθμό αποκεντρωμένο σε εθνικούς οργανισμούς απασχόλησης που βρίσκονται σε 31 ευρωπαϊκές χώρες. Η Επιτροπή επικουρείται από επιτροπή που αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών και της οποίας προεδρεύει ο εκπρόσωπος της Επιτροπής. Οι οικονομικοί πόροι για την εφαρμογή του προγράμματος που πρότινε η Επιτροπή στη βασική πράξη είναι 520 εκατομμύρια Ευρώ για επτά χρόνια. Λόγω της προσχώρησης των δέκα νέων κρατών μελών το 2004, αυτός ο προϋπολογισμός έλαβε την ευνοϊκή γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για αύξηση που καλύπτει την περίοδο 2004-2006 και ανήλθε σε 615 εκατ. Ευρώ. Εκτός από τη συμμετοχή των 25 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το πρόγραμμα ήταν ανοιχτό στη συμμετοχή στις εξής κατηγορίες χωρών (European Union Law, 2007):

- τις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στις ευρωπαϊκές συμφωνίες ή στα υφιστάμενα ή αναμενόμενα πρόσθετα πρωτόκολλα που

διέπουν τη συμμετοχή αυτών των χωρών σε κοινοτικά προγράμματα (Βουλγαρία, Ρουμανία και Τουρκία).

- στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελεύθερων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ) που ανήκουν στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (Ισλανδία, Νορβηγία και Λιχτενστάιν).
- στη συμμετοχή χωρών από άλλες περιοχές του κόσμου, π.χ. τις χώρες εταίρους της Μεσογείου, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και του Καυκάσου, τις χώρες της Νοτιοανατολικής Ευρώπης και της Λατινικής Αμερικής, για ορισμένες από τις προαναφερθείσες δράσεις.

Μέσω αυτών, η Επιτροπή στόχο είχε να ενισχύσει τη διεθνή συνεργασία και τους σχετικούς διεθνείς οργανισμούς, ιδίως το Συμβούλιο της Ευρώπης. Το πρόγραμμα παρακολουθείτο τακτικά από την Επιτροπή σε συνεργασία με τα κράτη μέλη. Με βάση τις εκθέσεις που θα υποβάλλονταν από τα κράτη μέλη έως τις 31 Δεκεμβρίου 2002 και τις 30 Ιουνίου 2005 αντίστοιχα, η Επιτροπή θα υπέβαλε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών (European Union Law, 2007):

- μια ενδιάμεση έκθεση αξιολόγησης για την εφαρμογή του προγράμματος το αργότερο στις 30 Ιουνίου 2005.
- τελική έκθεση εκ των υστέρων αξιολόγησης το αργότερο στις 31 Δεκεμβρίου 2007.

Το 2008 δημοσιεύθηκε η Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών « Τελική αξιολόγηση του προγράμματος κοινοτικής δράσης "Νεολαία" (2000-2006) και του προγράμματος κοινοτικής δράσης για την προώθηση φορέων που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο στον τομέα της νεολαίας (2004-2006) (COM(2008) 398 final). Η έκθεση τονίζει ότι οι στόχοι του προγράμματος έχουν επιτευχθεί σε μεγάλο βαθμό. Ωστόσο, για να προσαρμόσει το πρόγραμμα στις αλλαγές της κατάστασης και να ανταποκριθεί στις συστάσεις των διαφόρων παραγόντων επί τόπου, η Επιτροπή πρότεινε:

- επέκταση των ορίων ηλικίας στο νέο πρόγραμμα για τη νεολαία το 2007.

- εστίαση σε νέους με λιγότερες ευκαιρίες και σε όσους ζουν σε απομακρυσμένες αγροτικές περιοχές.
- βοήθεια μικρών οργανώσεων νεολαίας ή εκείνων που δεν έχουν υποβάλει ποτέ έργα.
- δημιουργία περιφερειακών και τοπικών αναμεταδοτών πληροφοριών για την αύξηση της εγγύτητας με πιθανούς δικαιούχους χωρίς ωστόσο να αποκεντρώνεται η δημοσιονομική διαχείριση.
- μια απλούστερη και διοικητικά λιγότερο επαχθής διαδικασία υποβολής αιτήσεων και μια πιο διαφανής διαδικασία λήψης αποφάσεων, συμπεριλαμβανομένων των λόγων για την απόρριψη των έργων.
- διοργάνωση περισσότερων συνεδριάσεων αξιολόγησης σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο και προώθηση της ευρείας διάδοσης των καλών πρακτικών.
- ενίσχυση της προβολής του προγράμματος και κάθε δράσης του, αξιοποιώντας στο έπακρο τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν.
- καλύτερη κατανομή των καθηκόντων στο πλαίσιο της εταιρικής σχέσης με το Συμβούλιο της Ευρώπης σχετικά με την κατάρτιση των νέων εργαζομένων.

Πιο αναλυτικά, διαπιστώθηκε ότι το πρόγραμμα «Νεολαία» αντιστοιχούσε καλά στη συνολική πολιτική της ΕΕ για τη νεολαία και κάλυψε τις ανάγκες των περισσότερων δικαιούχων. Για τους νέους ήταν αποτελεσματικό όσον αφορά στην αίσθηση της ιθαγένειας, συμπεριλαμβανομένης της ευρωπαϊκής ιθαγένειας, καθώς και όσον αφορά τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την ενίσχυση της αίσθησης αλληλεγγύης των νέων. Είχε σημαντικά θετικά αποτελέσματα για τους εργαζόμενους στον τομέα της νεολαίας και είχε θετικά αποτελέσματα για τις οργανώσεις νεολαίας. Από την άλλη πλευρά, ήταν λιγότερο αποτελεσματικό στην προσέγγιση νέων με λιγότερες ευκαιρίες. Η διαθέσιμη χρηματοδότηση ήταν επαρκής, αν και ορισμένες εθνικές εκθέσεις πρότειναν την αύξησή της. Συνολικά, οι δομές που δημιουργήθηκαν για τη διαχείριση του προγράμματος κρίνονται κατάλληλες και αποτελεσματικές.

Συμπληρωματικότητα και συνάφεια του προγράμματος: Η δράση πολιτικής της ΕΕ υπέρ της νεολαίας προχώρησε ιδίως χάρη στη Λευκή Βίβλο του 2001, «Μια νέα ώθηση για την ευρωπαϊκή νεολαία» και στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία του 2005.

Το εν λόγω πρόγραμμα της περιόδου 2000-2006 συμπληρώνει τους στόχους αυτής της πολιτικής δράσης. Η συνεργασία με άλλα προγράμματα (π.χ. Socrates και Leonardo) θα μπορούσε να είχε αναπτυχθεί καλύτερα. Το πρόγραμμα θεωρείται γενικά ότι είναι συμπληρωματικό των εθνικών μέσων για τη νεολαία. Οι εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας επίσης βρήκαν ότι το πρόγραμμα έχει μεγάλη αξία. Ωστόσο, η μεγαλύτερη ευελιξία θα διευκόλυνε την κάλυψη των αναγκών τους.

Αποτελεσματικότητα του προγράμματος: Το πρόγραμμα θεωρείται ότι ήταν πολύ επιτυχημένο στη βελτίωση της αίσθησης του πολίτη των νεαρών συμμετεχόντων, ιδίως όσον αφορά στη στάση, την επικοινωνία και τις κοινωνικές δεξιότητες. Το πρόγραμμα ενίσχυσε αποτελεσματικά το αίσθημα των συμμετεχόντων ότι ανήκουν στην ΕΕ. Όσον αφορά στην ενεργό συμμετοχή, πολλοί νέοι παρέμειναν ή δραστηριοποιήθηκαν σε τοπικούς ή διεθνείς οργανισμούς μόλις τελείωσαν οι δραστηριότητές τους. Αν και αυτό δεν οφείλεται πάντα στο πρόγραμμα, περίπου το ένα τρίτο των συμμετεχόντων ανέφερε ότι έχει εμπλακεί σε διεθνείς δραστηριότητες μέσω αυτού. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι η συμμετοχή στο πρόγραμμα επηρεάζει την απασχολησιμότητα των νέων, ιδιαίτερα των νέων εθελοντών. Οι νέοι αναφέρουν ακόμα ότι έχουν μεγαλύτερο αίσθημα αλληλεγγύης από τότε που συμμετείχαν στο πρόγραμμα. Το πρόγραμμα είχε μέτρια μόνο επιτυχία στην προσέγγιση νέων με λιγότερες ευκαιρίες. Οι συμμετέχοντες έχουν γενικά υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα ήταν αποτελεσματικό όσον αφορά την ισότητα των φύλων. Μεταξύ των εργαζομένων, το πρόγραμμα δημιούργησε μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για τη διαπολιτισμική διάσταση και επαφή με νέες μεθόδους εργασίας. Το 91% των εργαζομένων για νέους που συμμετείχαν στο πρόγραμμα αναφέρουν προστιθέμενη αξία σε σχέση με την άλλη εκπαίδευση που έχουν λάβει. Ωστόσο, η μεγαλύτερη προσοχή στις ανάγκες των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας θα αύξανε την πρακτική χρήση της γνώσης που αποκτήθηκε. Επιπλέον, οι εργαζόμενοι στον τομέα της νεολαίας δεν είναι επαρκώς ενημερωμένοι για τις δυνατότητες που προσφέρει το πρόγραμμα. Τέλος, παρατηρούνται έμμεσες θετικές επιδράσεις, όπως μια πιο διεθνής προοπτική στις οργανώσεις που προσέλαβαν εθελοντές.

Χρησιμότητα και διάρκεια του προγράμματος: Το πρόγραμμα ενθάρρυνε τη μη τυπική μάθηση. Είχε μεγαλύτερο αντίκτυπο στις επαγγελματικές πρακτικές των νέων από ότι στην πολιτική για τη νεολαία: δεν είχε σημαντική επίδραση στην πολιτική (αν και

σημειώθηκε κάποια επίδραση στα νέα κράτη μέλη) και φαίνεται ότι είχε μεγαλύτερη επιρροή όσον αφορά τις καινοτόμες προσεγγίσεις. Το 79% των οργανώσεων νέων που συμμετείχαν σε ένα έργο θεωρούν ότι ενθάρρυνε την ανταλλαγή καλών πρακτικών. Το πρόγραμμα συνέβαλε στη δημιουργία νέων διεθνών επαφών μεταξύ των οργανισμών, ακόμη και αν υπήρχαν ήδη επαφές. Το πρόγραμμα μπόρεσε να βοηθήσει στην ενίσχυση αυτών των δικτύων και να ενθαρρύνει τη συνέχιση της ύπαρξής τους. Από την άλλη πλευρά, το πρόγραμμα δεν φαίνεται να συνέβαλε στη μείωση των διοικητικών εμποδίων στην κινητικότητα.

Αποδοτικότητα του προγράμματος: Ενώ η χρηματοδότηση που διατίθεται στα αποκεντρωμένα τμήματα του προγράμματος θεωρείται γενικά κατάλληλη, περίπου οι μισές εθνικές αρχές και τα εθνικά όργανα θεωρούν απαραίτητο να αυξήσουν τον προϋπολογισμό που προορίζεται για ανταλλαγές νέων και περίπου το ένα τρίτο θέλει αύξηση του προϋπολογισμού για τα συνοδευτικά μέτρα. Οι εξωτερικοί αξιολογητές θεωρούν ότι πρέπει να διατεθεί περισσότερη χρηματοδότηση για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων όπως ο συμβουλευτικός τους ρόλος, ο οποίος είναι σημαντικός για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στο πρόγραμμα. Κρίνεται χρήσιμη η ενίσχυση της προβολής του προγράμματος, ιδίως προκειμένου να στοχεύει με μεγαλύτερη επιτυχία στους νέους με λιγότερες ευκαιρίες. Τέλος, θα χρειαστεί πρόοδος προκειμένου να διασφαλιστεί η καλύτερη παρακολούθηση του προγράμματος, με βάση εξορθολογισμένες διαδικασίες, μέσα και δείκτες.

Συνολικά, το πρόγραμμα εξοικείωσε τους νέους με το ευρωπαϊκό σχέδιο και τους ευρωπαϊκούς θεσμούς. Οι στόχοι του αντανακλούσαν ξεκάθαρα τους στόχους και τις μεθόδους εργασίας των ΜΚΟ. Ο σκοπός του επεκτάθηκε πέρα από την παροχή οικονομικής βοήθειας (ενίσχυση της εικόνας και της διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων). Η ανάγκη για ένα ευρύ δίκτυο έχει ενθαρρύνει τις ΜΚΟ να επεκταθούν πέρα από τις χώρες καταγωγής τους. Πάνω από το 40% των δικαιούχων που απάντησαν πιστεύουν ότι δεν θα μπορούσαν να επιβιώσουν χωρίς τη βοήθεια της ΕΕ, γεγονός που υποδηλώνει ότι το πρόγραμμα συχνά θεωρείται ως το μόνο μέσο χρηματοδότησης, αν και είναι πιθανό οι δικαιούχοι να υπερεκτιμούν τον αντίκτυπο μιας απουσίας ενίσχυσης. Το πρόγραμμα προσέλκυσε μικρές ΜΚΟ, οι οποίες έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη υποστήριξης. Σε κάποιο βαθμό, ενθάρρυνε τις ΜΚΟ να προσεγγίσουν νέους που δεν έχουν ακόμη συμμετάσχει σε μια οργάνωση. Το 65% των ΜΚΟ που

ρωτήθηκαν επιβεβαιώνουν ότι δεν χρειάστηκε να αλλάξουν τον σκοπό ή τη δομή του οργανισμού τους για να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα και ότι το πρόγραμμα δεν επηρέασε σημαντικά τον αριθμό των δραστηριοτήτων τους, αλλά τους επέτρεψε να υλοποιηθούν πιο επαγγελματικά. Ωστόσο, οι επιχορηγήσεις δεν οδήγησαν πάντα τους νέους να εμπλέκονται πιο προσωπικά στις ευρωπαϊκές υποθέσεις. Τέλος, διαπιστώθηκε ότι, πάνω από το 50% όσων απάντησαν στην έρευνα θεώρησαν τη διαδικασία υποβολής αίτησης περίπλοκη. Πολύ λίγες αιτήσεις απορρίφθηκαν για λόγους ποιότητας, αλλά πολλές απορρίφθηκαν για μη συμμόρφωση με τις διοικητικές απαιτήσεις.

2.2 Η πολιτική νεολαίας 2007-2013

Σύμφωνα με την απόφαση COM(2007) 0498 final «Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Προώθηση της πλήρους συμμετοχής των νέων στην εκπαίδευση, την απασχόληση και την κοινωνία {SEC(2007) 1084} {SEC(2007) 1093}», η ενδυνάμωση των νέων και η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για να αναπτύξουν τις δεξιότητές τους, να εργαστούν και να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία είναι απαραίτητη για την υγιή οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης, των οικονομιών που βασίζονται στη γνώση και των κοινωνιών που γηράσκουν, όπου είναι κρίσιμο να δοθεί σε κάθε νέο άτομο η δυνατότητα να εκπληρώσει τις δυνατότητές του. Ενώ οι γενικές συνθήκες για τους νέους στην Ευρώπη είναι θετικές - ελευθερία και ασφάλεια, ευημερία, μεγαλύτερο προσδόκιμο ζωής - υπάρχει αυξανόμενη ανησυχία ότι πολλοί από τους νέους δεν μπορούν να ευημερήσουν. Τα υψηλά ποσοστά παιδικής φτώχειας, κακής υγείας, εγκατάλειψης του σχολείου και ανεργίας σε πολύ μεγάλο αριθμό νέων υποδηλώνουν την ανάγκη επανεξέτασης των επενδύσεων που κάνει η Ευρώπη στη νεολαία, ξεκινώντας νωρίτερα, λαμβάνοντας επίσης υπόψη τον ουσιαστικό ρόλο των οικογενειών. Ο κοινωνικός αποκλεισμός των νέων συνεπάγεται υψηλό κοινωνικό και οικονομικό κόστος και πρέπει να προληφθεί (COM(2007) 0498 final).

Περαιτέρω, σημειώνεται ότι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι είναι πολύπλοκες και ποικίλες. Υπάρχουν περισσότερες ευκαιρίες για μάθηση και συμμετοχή, αλλά λιγότερο καθιερωμένες διαδρομές. Η διατήρηση της ανάπτυξης και της ευημερίας στην Ευρώπη, με παράλληλη προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της

βιώσιμης ανάπτυξης, εξαρτάται από την πλήρη συνεισφορά και συμμετοχή όλων των νέων, πολύ περισσότερο που ο αριθμός τους σε σχέση με τον πληθυσμό συνολικά συρρικνώνεται. Οι νέοι θα πρέπει να επωμιστούν το αυξανόμενο κόστος της γήρανσης του πληθυσμού, κάτι που απαιτεί μια ανταπόκριση μεταξύ των γενεών. Επομένως, υπάρχει ανάγκη για μια εγκάρσια στρατηγική για τη νεολαία, η οποία βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ των φορέων χάραξης πολιτικής και των ενδιαφερομένων σε ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Τα κράτη μέλη διαδραματίζουν τον κύριο ρόλο στην εφαρμογή της πολιτικής για τη νεολαία. Υπό αυτή την προοπτική, έχουν ήδη δεσμευτεί στο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για τη Νεολαία να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στους νέους στο πλαίσιο της Στρατηγικής της Λισαβόνας. Η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει συμπληρωματικό ρόλο προσφέροντας οικονομική υποστήριξη και συντονισμό πολιτικών. Ένα πλαίσιο πολιτικής για τη νεολαία έχει δημιουργηθεί σταδιακά με την υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και άλλων θεσμικών οργάνων μετά τη Λευκή Βίβλο για τη νεολαία. Ο στενότερος συντονισμός μεταξύ αυτού του πλαισίου και άλλων πολιτικών που έχουν αντίκτυπο στη νεολαία, μαζί με μεγαλύτερη εστίαση στη νεολαία σε τέτοιες πολιτικές, θα ήταν χρήσιμο για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι νέοι, και αυτός είναι ο σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης. Επιπλέον, η προώθηση της πλήρους συμμετοχής των νέων στην κοινωνία θα ωφεληθεί από μια ισχυρή εταιρική σχέση μεταξύ της ΕΕ και των νέων. Προτείνεται εδώ ότι αυτό θα μπορούσε να λάβει τη μορφή δέσμευσης από την ΕΕ και τα κράτη μέλη να αναπτύξουν καλύτερες ευκαιρίες για τους νέους και δέσμευση από τους ίδιους τους νέους να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο (COM(2007) 0498 final).

Εκτός των παραπάνω, τονίζεται πως, ενώ η εκπαίδευση είναι ζωτικής σημασίας για τη μετάβαση των νέων στην αγορά εργασίας και την επιτυχή ένταξη και συμμετοχή στην κοινωνία, σημαντικός αριθμός νέων εγκαταλείπει τα εκπαιδευτικά συστήματα χωρίς να έχει αποκτήσει τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ομαλή μετάβαση στην απασχόληση. Σχεδόν ένας στους έξι νέους στην ΕΕ εγκαταλείπει πρόωρα το σχολείο. Τα κράτη μέλη στοχεύουν να μειώσουν αυτό το ποσοστό σε 10% κατά μέσο όρο έως το 2010. Ένας στους τέσσερις νέους ενήλικες (ηλικίας 25-29) δεν έχει ολοκληρώσει το ανώτερο επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Οι έρευνες υποδεικνύουν σημαντικές ελλείψεις στη γνώση των βασικών δεξιοτήτων γραμματισμού και αριθμητικής από τους μαθητές, οι οποίες αποτελούν σοβαρό εμπόδιο για την εξέλιξη στην επαγγελματική

κατάρτιση ή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αφήνοντάς τους να αντιμετωπίσουν ένα επισφαλές μέλλον στην κοινωνία και στη σύγχρονη αγορά εργασίας. Η τρέχουσα ανομοιογενής παροχή της προσχολικής εκπαίδευσης στην Ευρώπη θα μπορούσε να βελτιωθεί. Οι προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στην ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων από πολύ μικρή ηλικία, ξεκινώντας από παιδιά σε μειονεκτούσες περιοχές και δημιουργώντας συνοδευτικό μηχανισμό για την πρόληψη της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου. Τα εκπαιδευτικά συστήματα θα πρέπει να παρέχουν αποτελεσματική και σχετική εκπαίδευση σε μια προοπτική του κύκλου ζωής, διεγείροντας τις δυνατότητες του ατόμου για δημιουργικότητα και αυτονομία, αποφεύγοντας παράλληλα αναντιστοιχίες με την αγορά εργασίας. Οι νέοι πρέπει να προετοιμαστούν για την είσοδο στην αγορά εργασίας αλλά και να μπορούν να συνεχίσουν την εκπαίδευσή τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους, για την προσωπική τους ανάπτυξη και να τους βοηθήσουν να προσαρμοστούν στις μεταβαλλόμενες επαγγελματικές συνθήκες. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να προωθηθεί η ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας σε ξένες γλώσσες. Αυτές είναι οι κύριες προκλήσεις τις οποίες πρέπει να αντιμετωπίσουν τα εκπαιδευτικά συστήματα για να καλύψουν τις ανάγκες των σημερινών νέων, ακόμη πιο πιεστικές σε μια παγκοσμιοποιημένη και βασισμένη στη γνώση οικονομία. Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική νεολαίας αυτής της περιόδου εστίαζε στα εξής (COM(2007) 0498 final):

- στις εθνικές τους στρατηγικές δια βίου μάθησης τα κράτη μέλη θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην ποιότητα και την ποσότητα των επενδύσεων στην προσχολική εκπαίδευση.

- τα κράτη μέλη θα πρέπει να εκσυγχρονίσουν την τριτοβάθμια εκπαίδευση μέσω αλλαγών στη διακυβέρνηση, τη χρηματοδότηση και τα προγράμματα σπουδών.

- τα κράτη μέλη θα πρέπει να εστιάσουν περισσότερο στην εκπαίδευση και την κατάρτιση στα εθνικά προγράμματα μεταρρυθμίσεων, προκειμένου να αποφευχθούν αναντιστοιχίες μεταξύ των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και των απαιτήσεων της αγοράς εργασίας, π.χ. με την ανάπτυξη περισσότερων και καλύτερων ευκαιριών παροχής συμβουλών για τους νέους και την οικοδόμηση στενότερων δεσμών μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και του κόσμου της εργασίας.

- τα κράτη μέλη θα πρέπει να βελτιώσουν τη συνάφεια, την ελκυστικότητα και το άνοιγμα της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, προκειμένου να προετοιμαστούν καλύτερα οι νέοι για την αγορά εργασίας, π.χ. μέσω εταιρικών σχέσεων μεταξύ των ενδιαφερομένων - συμπεριλαμβανομένων των κοινωνικών εταίρων και των τομεακών οργανώσεων.

- τα κράτη μέλη θα πρέπει να εφαρμόσουν το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Προσόντων που θα υποστηρίξει την κινητικότητα των νέων φοιτητών και εργαζομένων και την επικύρωση των όσων έχουν μάθει μέσω επίσημων και ανεπίσημων τρόπων.

Το πρόγραμμα «Νεολαία σε Δράση» για την περίοδο 2007 – 2013 αναπτύχθηκε με βάση μια συνολική διαδικασία αξιολόγησης: τα αποτελέσματα μιας δημόσιας διαβούλευσης, καθώς και τα αποτελέσματα των ενδιάμεσων αξιολογήσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο που θεσπίστηκαν για να αντανakλούν το πρόγραμμα «Νεολαία» της περιόδου 2000-2006. Η ενδιάμεση αξιολόγηση του προγράμματος της περιόδου 2002-2006 περιελάμβανε επίσης ορισμένες συστάσεις με βάση τις προσδοκίες και τα αιτήματα για απλούστευση που εξέφρασαν οι ενδιαφερόμενοι και οι νέοι. Άλλωστε, η αναστοχαστική αξιολόγηση θεωρείται βασικό κριτήριο για την υλοποίηση ποιοτικών έργων για τη νεολαία. Το πρόγραμμα αναμένει από τους νέους εργαζόμενους και τους φορείς υλοποίησης έργων να χρησιμοποιούν τεχνικές αξιολόγησης προκειμένου να βεβαιωθούν ότι οι στόχοι που θέτουν είναι ρεαλιστικοί, επιτεύξιμοι και εξυπηρετούν τις ανάγκες των νέων που συμμετέχουν, λαμβάνοντας υπόψη το κοινοτικό πλαίσιο στο οποίο πραγματοποιείται το έργο (T-Kit on Educational Evaluation in Youth Work, 2007).

Το 2009, ο τομέας της νεολαίας του Συμβουλίου της Ευρώπης ξεκίνησε το «Enter!», ένα έργο που στοχεύει στην ανάπτυξη πολιτικών απαντήσεων για τη νεολαία στον αποκλεισμό, τις διακρίσεις και τη βία που επηρεάζει τους νέους, ιδιαίτερα σε πολυπολιτισμικές μειονεκτούσες γειτονιές (Sebe, 2018).

Τον Νοέμβριο του 2009, το Συμβούλιο της Ευρώπης ενέκρινε το «Ανανεωμένο πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας (2010-2018)», ευρύτερα γνωστό ως Στρατηγική της ΕΕ για τη Νεολαία. Η στρατηγική βασίζεται στο «Πλαίσιο ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας» για την περίοδο 2002-2009, το οποίο οδήγησε στην εφαρμογή της Ανοιχτής Μεθόδου Συντονισμού στον τομέα της

νεολαίας. Η Ανοικτή Μέθοδος Συντονισμού είναι ένα μέσο συνεργασίας που χρησιμοποιείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του οποίου συμφωνούνται από κοινού οι στόχοι πολιτικής και ανταλλάσσονται βέλτιστες πρακτικές, διατηρώντας παράλληλα την κυρίαρχη ευθύνη των κρατών μελών για την πολιτική για τη νεολαία. Αυτό σημαίνει ότι τα κράτη μέλη αποφασίζουν τα ίδια πώς επιθυμούν να διαμορφώσουν την πολιτική για τη νεολαία και να εφαρμόσουν τη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία (Child and Youth Welfare Association, 2019).

Η Στρατηγική είναι μια δομή-ομπρέλα για μια ποικιλία δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών πολιτικής για τη νεολαία σε επίπεδο ΕΕ και σηματοδοτεί την κορύφωση μιας ολοένα στενότερης συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία σε ολόκληρη την ΕΕ. Οι γενικοί στόχοι της είναι να παρέχει περισσότερες και ίσες ευκαιρίες για όλους τους νέους στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, και να προωθήσει την ενεργό συμμετοχή του πολίτη, την κοινωνική ένταξη και την αλληλεγγύη των νέων. Στο πλαίσιο αυτό η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία προτείνει πρωτοβουλίες σε οκτώ πεδία δράσης: 1) Εκπαίδευση και κατάρτιση, 2) Απασχόληση και επιχειρηματικότητα, 3) Υγεία και ευεξία, 4) Συμμετοχή, 5) Εθελοντικές δραστηριότητες, 6) Κοινωνική ένταξη, 7) Νεολαία και κόσμος, 8) Δημιουργικότητα και πολιτισμός. Η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία προωθεί συγκεκριμένα μέτρα στον τομέα της νεολαίας (τομεακή προσέγγιση), αλλά ενσωματώνει επίσης μια διατομεακή προσέγγιση. Κατά την επιδίωξη των στόχων της στρατηγικής, τα κράτη μέλη μπορούν να κάνουν χρήση διαφόρων μέσων, όπως η οικοδόμηση γνώσεων για τεκμηριωμένη πολιτική για τη νεολαία, τακτικές εκθέσεις προόδου (ιδίως η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη νεολαία της ΕΕ, που συντάχθηκε σε συνεργασία με τα κράτη μέλη), Ευρωπαϊκή μάθηση από ομοτίμους, ο δομημένος διάλογος με νέους και οργανώσεις νεολαίας και προγράμματα της ΕΕ. Η μάθηση από ομοτίμους αναφέρεται σε μια διαδικασία που λαμβάνει χώρα μεταξύ νέων, υπευθύνων χάραξης πολιτικής και επαγγελματιών από διάφορες χώρες με στόχο να μάθουν από τις εμπειρίες άλλων σε παρόμοιες καταστάσεις. Ο δομημένος διάλογος είναι ένα συμμετοχικό μέσο στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία που ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στη δημοκρατική ζωή και βασίζεται σε συμμετοχικές αρχές και υλοποιείται με τη μορφή διαδικασίας. Οι δραστηριότητες του δομημένου διαλόγου μπορεί να περιλαμβάνουν σεμινάρια, συνέδρια, διαβουλεύσεις και άλλες μορφές σε

ευρωπαϊκό, εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο (Child and Youth Welfare Association, 2019).

Η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία καθορίζει ένα πλαίσιο συνεργασίας που καλύπτει τα έτη 2010-2018 και έχει δύο βασικούς στόχους: α) να παρέχει περισσότερες και ίσες ευκαιρίες στους νέους στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας, β) να ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία. Αυτοί οι στόχοι υποστηρίζονται από πρωτοβουλίες σε οκτώ τομείς: 1) Απασχόληση και επιχειρηματικότητα, 2) Κοινωνική ένταξη, 3) Συμμετοχή, 4) Εκπαίδευση και κατάρτιση, 5) Υγεία και ευεξία, 6) Εθελοντικές δραστηριότητες, 7) Νεολαία και κόσμος, 8) Δημιουργικότητα και πολιτισμός (Sebe, 2018).

2.3 Η πολιτική νεολαίας 2014-2018

Το 2014 τα κράτη μέλη της ΕΕ ενέκριναν το πρώτο τους σχέδιο εργασίας για τη νεολαία, το οποίο καθόριζε θεματικές προτεραιότητες, ιδίως για δραστηριότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Μακροπρόθεσμα, αυτό το έργο θα βοηθήσει στη δημιουργία μιας σταθερής βάσης γνώσεων που ενισχύει την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας και παρέχει στα κράτη μέλη νέα στοιχεία για τις πρωτοβουλίες τους στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία. Ένα δεύτερο πρόγραμμα εργασίας της ΕΕ για τη νεολαία εγκρίθηκε για την περίοδο 2016 έως 2018. Ενώ το πρώτο σχέδιο εργασίας επικεντρώθηκε στην απασχόληση, το δεύτερο εστιάζει στην καταπολέμηση της ριζοσπαστικοποίησης και της περιθωριοποίησης των νέων, προωθώντας την ένταξη των νέων στην κοινωνική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή, και αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ευκαιριών της ψηφιακής εποχής. Η εξωτερική αξιολόγηση που δημοσιεύθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάρτιο του 2016 προσφέρει μια εικόνα της συνάφειας της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία. Αποκαλύπτει ότι η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία έχει επιτύχει να οξύνει το προφίλ του τομέα της νεολαίας σε επίπεδο ΕΕ, δίνοντας πολύ μεγαλύτερη προβολή στα ζητήματα της πολιτικής για τη νεολαία. Με την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία, ορισμένα κράτη μέλη μπόρεσαν να εισαγάγουν νέες ή να βελτιώσουν τις υπάρχουσες εθνικές πολιτικές για τη νεολαία. Σε χώρες που μόλις είχαν μια πολιτική για τη νεολαία τη στιγμή που εγκρίθηκε η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία, η στρατηγική είχε ισχυρό αντίκτυπο και ενθάρρυνε την ανάπτυξη προσεγγίσεων, αρχών και δομών για την πολιτική για τη νεολαία (Child and Youth Welfare Association, 2019).

Το Erasmus+ είναι το πρόγραμμα της ΕΕ για την υποστήριξη της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της νεολαίας και του αθλητισμού στην Ευρώπη για την περίοδο 2014-2020. Με προϋπολογισμό 14,7 δισ. έχει ευέλικτη δομή, με απλούστερους όρους χρηματοδότησης. Το πρόγραμμα θέλει να αντιμετωπίσει ζητήματα όπως: η μείωση της ανεργίας, ιδίως μεταξύ των νέων και η προώθηση της εκπαίδευσης ενηλίκων, ειδικά για νέες δεξιότητες και δεξιότητες που απαιτούνται από την αγορά εργασίας. Ο προϋπολογισμός του είναι 40% υψηλότερος από ότι για την περίοδο 2007-2013 και αντανakλά τη σημασία που δίνει η ΕΕ σε αυτούς τους τομείς. Το Erasmus+ βοηθά τη νέα γενιά να αναπτύξει τις ικανότητές της και να βελτιώσει τις ευκαιρίες απασχολησιμότητάς της, ενώ τους προσφέρει την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε ευρωπαϊκά έργα. Οι οργανώσεις νέων μπορούν να αναπτύξουν νέες και καινοτόμες προσεγγίσεις σε ένα μη τυπικό πλαίσιο και μπορούν να συνεργαστούν με άλλους οργανισμούς από άλλες χώρες. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τα εξής (Sebe, 2018):

- Διευκόλυνση της μετάβασης μεταξύ εκπαίδευσης και εργασίας.
- Χρηματοδότηση για περισσότερες από 25.000 εταιρικές σχέσεις σε 125.000 οργανώσεις και επιχειρήσεις εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας. Αυτοί οι οργανισμοί συνεργάζονται με συνομηλίκους σε άλλες χώρες στον δικό τους τομέα και σε άλλους τομείς για την ανάπτυξη, τη μεταφορά και την εφαρμογή καινοτόμων πρακτικών εκπαίδευσης, κατάρτισης και νεολαίας. Για παράδειγμα, αναπτύσσουν νέες διδακτικές πρακτικές ή προγράμματα σπουδών ή επιτρέπουν στους μαθητές να μελετούν πραγματικές περιπτώσεις στις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία.
- Ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας.
- Υποστήριξη για περισσότερες από 300 μεγάλες συνεργασίες μεταξύ εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των κενών δεξιοτήτων και την ενίσχυση των νεοφυών επιχειρήσεων.

Εκκινώντας από το έργο «Enter!» η Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 21 Ιανουαρίου 2015 ενέκρινε τη Σύσταση CM/Rec(2015) «Πρόσβαση νέων από μειονοτικές γειτονιές στα κοινωνικά δικαιώματα» για την προώθηση μιας πολιτικής για τη νεολαία βασισμένη στις αρχές του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη. Αυτή η σύσταση παρείχε ορισμένες συγκεκριμένες συστάσεις όπως:

α) Βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των νέων από μειονεκτούσες γειτονιές παρέχοντας προσιτές και φιλικές προς τους νέους δημόσιες υπηρεσίες και άλλα μέτρα στους τομείς της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της απασχόλησης, της υγείας, της στέγασης, της ενημέρωσης και της συμβουλευτικής, του αθλητισμού, της αναψυχής και του πολιτισμού.

β) Εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων για την κατάργηση του διαχωρισμού και της απομόνωσης που επηρεάζει αρνητικά τις μειονεκτούσες γειτονιές, ανεξάρτητα από την τοποθεσία τους.

γ) Προώθηση ουσιαστικών ευκαιριών και προγραμμάτων για διαβούλευση και συμμετοχή νέων από μειονεκτούσες γειτονιές σε όλα τα θέματα που σχετίζονται με το σχεδιασμό και τη διαχείριση του περιβάλλοντος διαβίωσής τους.

δ) Εφαρμογή συγκεκριμένων μέτρων που θα επιτρέψουν σε όλους τους νέους να ασκήσουν τον ενεργό ρόλο τους στην κοινωνία χωρίς διακρίσεις.

ε) Αναγνώριση του ρόλου της μη τυπικής εκπαίδευσης και της εργασίας για νέους, και εκείνων που τις παρέχουν, ιδίως των εργαζομένων για νέους και των οργανώσεων νεολαίας, για την πρόληψη των διακρίσεων, της βίας και του αποκλεισμού και την προώθηση της ενεργού συμμετοχής του πολίτη σε μειονεκτούσες γειτονιές και παρέχουν υποστήριξη για την ανάπτυξή τους.

στ) Ανάπτυξη προσεγγίσεων με ευαισθησία ως προς το φύλο για την εκπόνηση πολιτικών για τη νεολαία σε μειονεκτούσες γειτονιές και παροχή υποστήριξης για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ισότιμη συμμετοχή των νέων γυναικών και των νέων ανδρών.

Εκτός των ανωτέρω, στις 10.06.2016 εγκρίθηκε η πρωτοβουλία «Ένα νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη», που αντανακλά τη σημασία απόκτησης των απαραίτητων δεξιοτήτων από μέρος των νέων ώστε να αποτελέσουν μέρος της αγοράς εργασίας. Αρκετοί νέοι δεν διαθέτουν επαρκείς δεξιότητες ανάγνωσης και γραφής και ακόμη περισσότεροι έχουν κακές δεξιότητες αριθμητικής και ψηφιακής τεχνολογίας, θέτοντας τους σε κίνδυνο ανεργίας, φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Επιπλέον, εργοδότες δυσκολεύονται να βρουν άτομα με τις δεξιότητες που χρειάζονται για να αναπτυχθούν και να καινοτομήσουν, ενώ πολλοί νέοι εργάζονται σε θέσεις εργασίας που δεν

ταιριάζουν με τα ταλέντα τους. Η πρωτοβουλία «Ένα νέο θεματολόγιο δεξιοτήτων για την Ευρώπη» εγκαινιάζει μια σειρά από δέκα δράσεις που επικεντρώνονται σε τρεις βασικούς άξονες εργασίας: α) Βελτίωση της ποιότητας και της συνάφειας του σχηματισμού δεξιοτήτων, β) Κάνοντας τις δεξιότητες και τα προσόντα πιο ορατά και συγκρίσιμα, 3) Βελτίωση δεξιοτήτων ευφυΐας και πληροφόρησης για καλύτερες επιλογές σταδιοδρομίας. Οι δέκα δράσεις στο πλαίσιο αυτό είναι οι ακόλουθες (COM/2016/0381 final; Soldi, Cavallini, Friedl, Volpe & Zuccaro, 2016; Sebe, 2018):

1. Εγγύηση δεξιοτήτων που θα επιτρέπει στα άτομα με χαμηλά προσόντα να προσδιορίσουν τις υπάρχουσες δεξιότητές τους και τις ανάγκες αναβάθμισης των δεξιοτήτων τους. Τα άτομα με χαμηλή ειδίκευση θα πρέπει να βοηθηθούν να βελτιώσουν τις δεξιότητές τους στον αλφαριθμητισμό, την αριθμητική και τις ψηφιακές τους δεξιότητες και - όπου είναι δυνατόν - να αναπτύξουν ένα ευρύτερο σύνολο δεξιοτήτων που θα οδηγούν σε τίτλο σπουδών ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ή ισοδύναμο. Εφαρμόστηκε μέσω της Σύστασης του Συμβουλίου της 19ης Δεκεμβρίου 2016 σχετικά με Διαδρομές αναβάθμισης δεξιοτήτων.

2. Αναθεώρηση του Πλαισίου Βασικών Ικανοτήτων που ξεκίνησε το 2017. Στόχος είναι να αναπτυχθεί μια κοινή κατανόηση των βασικών ικανοτήτων και να προωθηθεί περαιτέρω η εισαγωγή τους στα προγράμματα σπουδών εκπαίδευσης και κατάρτισης.

3. Έμφαση στην Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση (EEK), υποστηρίζοντας ευκαιρίες για τους εκπαιδευόμενους να αναλάβουν μια εμπειρία μάθησης με βάση την εργασία ως μέρος των σπουδών τους.

4. Ο συνασπισμός Digital Skills and Jobs κλήθηκε να αναπτύξει μια μεγάλη δεξαμενή ψηφιακών ταλέντων και να διασφαλίσει ότι τα άτομα και το εργατικό δυναμικό στην Ευρώπη διαθέτουν επαρκείς ψηφιακές δεξιότητες. Τα κράτη μέλη εκλήθησαν να αναπτύξουν ολοκληρωμένες εθνικές στρατηγικές ψηφιακών δεξιοτήτων έως τα μέσα του 2017 με βάση τους στόχους που έχουν τεθεί έως τα τέλη του 2016 που περιλαμβάνουν: α) Δημιουργία εθνικών συνασπισμών ψηφιακών δεξιοτήτων που συνδέουν τις δημόσιες αρχές, τις επιχειρήσεις, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και τους ενδιαφερόμενους φορείς της αγοράς εργασίας, β) Ανάπτυξη συγκεκριμένων μέτρων για την εισαγωγή ψηφιακών δεξιοτήτων και ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα

εκπαίδευσης και κατάρτισης, υποστήριξη εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών και προώθηση της ενεργού συμμετοχής των επιχειρήσεων και άλλων οργανισμών.

5. Υποβολή πρότασης για την αναθεώρηση του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων. Η αναθεώρηση θα είχε ως στόχους: α) την υποστήριξη τακτικής ενημέρωσης των εθνικών συστημάτων προσόντων, β) τη διασφάλιση ότι τα προσόντα με επίπεδο ΕΠΕΠ στηρίζονται σε κοινές αρχές για τη διασφάλιση ποιότητας, γ) τη διασφάλιση ότι χρησιμοποιούνται κοινές αρχές για τα πιστωτικά συστήματα όταν τα προσόντα με επίπεδο ΕΠΕΠ βασίζονται σε πιστωτικές μονάδες, δ) την ενθάρρυνση της χρήσης του ΕΠΕΠ από τους κοινωνικούς εταίρους, τις δημόσιες υπηρεσίες απασχόλησης, τους παρόχους εκπαίδευσης και τις δημόσιες αρχές για την υποστήριξη της διαφάνειας και της σύγκρισης των προσόντων, ε) την προώθηση της συγκρισιμότητας των προσόντων μεταξύ των χωρών που καλύπτονται από το EQF και άλλων χωρών, ιδίως χωρών γειτονίας και άλλων χωρών με ώριμα πλαίσια προσόντων, σύμφωνα με τις διεθνείς συμφωνίες της ΕΕ

6. Δημιουργία ενός «Εργαλείου προφίλ δεξιοτήτων για υπηκόους τρίτων χωρών». Το εργαλείο θα βοηθήσει τις υπηρεσίες στις χώρες υποδοχής και υποδοχής να εντοπίσουν και να τεκμηριώσουν τις δεξιότητες, τα προσόντα και την εμπειρία των νεοαφιχθέντων υπηκόων τρίτων χωρών. Το συγκεκριμένο εργαλείο κυκλοφόρησε τον Ιούνιο του 2017.

7. Αναθεώρηση του πλαισίου Europass για τη δημιουργία μιας απρόσκοπτης διαδικτυακής πλατφόρμας υπηρεσιών με στόχο να παρέχει εργαλεία βασισμένα στο διαδίκτυο για την τεκμηρίωση και την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις δεξιότητες και τα προσόντα, καθώς και δωρεάν εργαλεία αυτοαξιολόγησης.

8. Αντιμετώπιση του φαινομένου του brain-drain μέσα από την προώθηση της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

9. Προσχέδιο Τομεακής Συνεργασίας σε Δεξιότητες με στόχο να βοηθήσει στην κινητοποίηση και τον συντονισμό βασικών παραγόντων, να ενθαρρύνει τις ιδιωτικές επενδύσεις και να προωθήσει πιο στρατηγική χρήση των σχετικών προγραμμάτων χρηματοδότησης της ΕΕ και των εθνικών προγραμμάτων.

10. Μια πρωτοβουλία για την παρακολούθηση πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης για την υποστήριξη των κρατών μελών στη βελτίωση των πληροφοριών σχετικά με την πρόοδο των αποφοίτων στην αγορά εργασίας.

2.4 Η πολιτική νεολαίας 2019-2027

Η «Στρατηγική για τη Νεολαία» και οι «Στόχοι για τη Νεολαία» που εγκρίθηκαν το 2018, παρέχουν νέες ιδέες και αντιλήψεις για τη νεολαία. Προσπαθούν να απομακρυνθούν από τον παραδοσιακό συσχετισμό της πολιτικής για τη νεολαία με την εκπαίδευση, την απασχόληση ή τον εθελοντισμό. Τονίζουν την ανάγκη ενσωμάτωσης της υποστήριξης προς τους νέους σε όλους τους τομείς και αναγνωρίζουν τη σημασία της συμπερίληψης της νεολαίας σε όλους τους τομείς. Αυτό γίνεται στο πλαίσιο μιας διπλής προσέγγισης για τη νεολαία, η οποία στοχεύει στην αντιμετώπιση ζητημάτων που σχετίζονται με τη νεολαία, αφενός με την ενσωμάτωση πρωτοβουλιών σε τομείς πολιτικής και αφετέρου με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στον τομέα της νεολαίας. Υπό αυτή την έννοια, η στρατηγική θέτει σαφώς μια αλλαγή στην αντίληψη της νεολαίας, αναγνωρίζοντας την ποικιλομορφία της και την ενεργό θέση της στην κοινωνία. Η στρατηγική καλεί τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εμπλέξουν ουσιαστικά τους νέους σε όλα τα στάδια της χάραξης πολιτικής (ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση). Το πλαίσιο πολιτικής δεν αντικατοπτρίζεται πάντα στον προγραμματισμό ή στις ενέργειες και την κατανόηση των υπευθύνων πολιτικής. Για παράδειγμα, μπορεί να αναγνωρίζεται η ανάγκη εκπαίδευσης, υποστήριξης και εργασίας για τη νεολαία, αλλά να μη δίνεται έμφαση στον κρίσιμο ρόλο που ήδη διαδραματίζουν στην κοινωνία και σε επίπεδο ΕΕ. Επιπλέον, η νεολαία ορίζεται στο πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ και από τους αξιωματούχους της ΕΕ ως «άτομα σε μετάβαση» που χρειάζονται υποστήριξη για να αυτονομηθούν. Αυτός ο ορισμός, δεν είναι από μόνος του μια επίσημη αντίληψη για τη νεολαία, ωστόσο, συνεπάγεται περιορισμένη ικανότητα για πλήρη συμμετοχή των νέων ως ενεργά μέλη στην κοινωνία. Είναι εξίσου σημαντικό να επισημανθεί η απουσία ειρήνης και ασφάλειας τόσο στη «Στρατηγική για τη Νεολαία» όσο και στους «Στόχους για τη Νεολαία», γεγονός που αντιπροσωπεύει σαφώς ένα σημαντικό κενό στην αναγνώριση και υποστήριξη των νέων σε αυτόν τον τομέα (UNOY Peacebuilders, 2019).

Τον Μάιο του 2018 μια νέα ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Δέσμευση, σύνδεση και ενδυνάμωση των νέων: μια νέα στρατηγική της ΕΕ για τη

νεολαία» έθεσε στη δημόσια ατζέντα το ευρωπαϊκό όραμα για την επόμενη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία που θα εφαρμοστεί την περίοδο 2019-2027. Η συγκεκριμένη στρατηγική επικεντρώνεται στους ακόλουθους τομείς δράσης (Sebe, 2018):

- Εμπλοκή / Συμμετοχή: Προώθηση της συμμετοχής των νέων στον αστικό και δημοκρατικό βίο.
- Σύνδεση: Σύνδεση νέων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και πέραν αυτής για την προώθηση της εθελοντικής δέσμευσης, της μαθησιακής κινητικότητας, της αλληλεγγύης και της διαπολιτισμικής κατανόησης.
- Ενδυνάμωση: Υποστήριξη της ενδυνάμωσης των νέων μέσω της ποιότητας, της καινοτομίας και της αναγνώρισης της εργασίας για τη νεολαία.

Με την ανάπτυξη διατομεακής προσέγγισης ελπίζει επίσης να καλύψει τις ανάγκες των νέων σε άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ. Η συγκεκριμένη στρατηγική χαρακτηρίζεται από ορισμένες καινοτομίες και πιο συγκεκριμένα (Sebe, 2018): α) πιο σαφή σύνδεση μεταξύ της εφαρμογής της πολιτικής της ΕΕ για τη νεολαία και των σχετικών δραστηριοτήτων του προγράμματος στο Erasmus+ και του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης, β) ανανεωμένο διάλογος της ΕΕ για τη νεολαία για να ληφθούν καλύτερα υπόψη οι ανησυχίες των νέων και να διασφαλιστεί ευρύτερη προσέγγιση μέσω καινοτόμων μορφών συνεργασίας, γ) παρακολούθηση των δαπανών της ΕΕ για τη νεολαία στα κύρια προγράμματα χρηματοδότησης, δ) ένα πρόγραμμα δράσης για τη νεολαία για να βελτιώσει περαιτέρω την ποιότητα, την καινοτομία και την αναγνώρισή της και να επιτρέψει σε άλλους τομείς να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της μη τυπικής μάθησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΨΗΦΙΣΜΑΤΩΝ 10-18 & 19-27

3.1 Εισαγωγική και συγκριτική ανάλυση των δυο Ψηφισμάτων

Η πολιτική νεολαίας από το 2010 έως το 2018 αποτελεί μια στρατηγική που αποτελεί μια δομή-ομπρέλα για μια πληθώρα δραστηριοτήτων και πρωτοβουλιών που σχετίζονται με την πολιτική για τους νέους σε όλη την ΕΕ και συμβάλλει στην ενίσχυση της συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής για τους νέους σε όλη την ΕΕ. Οι βασικοί στόχοι της είναι να παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλους τους νέους στον τομέα της εκπαίδευσης και της απασχόλησης και να ενθαρρύνει την ενεργό συμμετοχή των πολιτών, την κοινωνική ένταξη και την αλληλεγγύη μεταξύ των νέων. Στο πλαίσιο αυτό, η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία προτείνει πρωτοβουλίες σε οκτώ πεδία δράσης:

- 1) Εκπαίδευση και κατάρτιση,
- 2) Απασχόληση και επιχειρηματικότητα,
- 3) Υγεία και ευεξία,
- 4) Συμμετοχή,
- 5) Εθελοντικές δραστηριότητες,
- 6) Κοινωνική ένταξη,
- 7) Νεολαία και κόσμος,
- 8) Δημιουργικότητα και πολιτισμός.

Η ΕΕ έχει μια στρατηγική για τη νεολαία που περιλαμβάνει τόσο τομεακή όσο και διατομεακή προσέγγιση. Τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιήσουν διάφορα μέσα για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής, όπως η οικοδόμηση γνώσης για τεκμηριωμένη πολιτική για τη νεολαία, ο δομημένος διάλογος με τους νέους και τις οργανώσεις νεολαίας, τα προγράμματα της ΕΕ και η μάθηση από ομοτίμους. Η μάθηση από ομοτίμους είναι μια διαδικασία μέσω της οποίας νέοι, υπεύθυνοι για τη χάραξη πολιτικής και επαγγελματίες από διάφορες χώρες μαθαίνουν από τις εμπειρίες των άλλων σε παρόμοιες καταστάσεις. Ο δομημένος διάλογος είναι ένα συμμετοχικό μέσο που ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στη δημοκρατική ζωή και βασίζεται σε συμμετοχικές αρχές και υλοποιείται με τη μορφή διαδικασίας. Η στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία καλύπτει τα έτη 2010-2018 και έχει δύο βασικούς στόχους.

- a) να παρέχει περισσότερες και ίσες ευκαιρίες στους νέους στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας,

β) να ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία.

Αυτοί οι στόχοι υποστηρίζονται από πρωτοβουλίες σε οκτώ τομείς:

1) Απασχόληση και επιχειρηματικότητα, 2) Κοινωνική ένταξη, 3) Συμμετοχή, 4) Εκπαίδευση και κατάρτιση, 5) Υγεία και ευεξία, 6) Εθελοντικές δραστηριότητες, 7) Νεολαία και κόσμος, 8) Δημιουργικότητα και πολιτισμός.

Η παραπάνω Στρατηγική χωρίζεται και σε δεύτερη φάση με αναφορά στη περίοδο των ετών 2014-2018.

Το 2014, τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης ψήφισαν το πρώτο τους σχέδιο εργασίας για τη νεολαία, το οποίο καθόρισε κύριες προτεραιότητες για δραστηριότητες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Αυτό το έργο έχει ως στόχο να δημιουργήσει μια σταθερή βάση γνώσεων που θα ενισχύει την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας και θα παρέχει στα κράτη μέλη νέα στοιχεία για τις πολιτικές τους για τη νεολαία στο μέλλον. Το δεύτερο σχέδιο εργασίας της ΕΕ για τη νεολαία εγκρίθηκε για την περίοδο 2016-2018 και επικεντρώνεται στην αντιμετώπιση της ριζοσπαστικοποίησης και της περιθωριοποίησης των νέων, καθώς και στην προώθηση της ένταξης των νέων στην κοινωνική, πολιτιστική και κοινωνική ζωή. Στόχος είναι επίσης η αντιμετώπιση των προκλήσεων και των ευκαιριών της ψηφιακής εποχής. Το Μάρτιο του 2016, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μια εξωτερική αξιολόγηση για τη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία. Η αξιολόγηση αυτή παρουσιάζει μια εικόνα της αποτελεσματικότητας της στρατηγικής και αποκαλύπτει ότι έχει βοηθήσει στο να δοθεί μεγαλύτερη προβολή στα ζητήματα της πολιτικής για τη νεολαία σε επίπεδο ΕΕ. Η εφαρμογή αυτής της στρατηγικής έχει επίσης οδηγήσει ορισμένα κράτη μέλη να βελτιώσουν ή να εισαγάγουν νέες εθνικές πολιτικές για τη νεολαία. Σε χώρες που δεν είχαν πολιτική για τη νεολαία τη στιγμή που εγκρίθηκε η στρατηγική της ΕΕ, η στρατηγική αυτή είχε ισχυρό αντίκτυπο και ενθάρρυνε την ανάπτυξη προσεγγίσεων, αρχών και δομών για την πολιτική για τη νεολαία.

Η παρούσα ανάλυση δεδομένων στοχεύει στη σύγκριση της παραπάνω περιόδου με **την πολιτική νεολαίας των ετών 2019-2027**. Πιο συγκεκριμένα, η «Στρατηγική για τη Νεολαία» και οι «Στόχοι για τη Νεολαία» που εγκρίθηκαν το 2018, παρέχουν νέες ιδέες και αντιλήψεις για τη νεολαία. Προσπαθούν να απομακρυνθούν από τον παραδοσιακό συσχετισμό της πολιτικής για τη νεολαία με την εκπαίδευση, την απασχόληση ή τον εθελοντισμό. Υπογραμμίζουν την ανάγκη ενσωμάτωσης της

υποστήριξης προς τους νέους σε όλους τους τομείς και αναγνωρίζουν τη σημασία της συμπερίληψης της νεολαίας σε όλους τους τομείς. Η προσέγγιση για τη νεολαία στοχεύει στην αντιμετώπιση ζητημάτων που αφορούν τη νεολαία, αφενός με την ενσωμάτωση πρωτοβουλιών σε τομείς πολιτικής και αφετέρου με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στον τομέα της νεολαίας. Η στρατηγική αναγνωρίζει την ποικιλομορφία της νεολαίας και την ενεργό θέση της στην κοινωνία. Επίσης, καλεί τα κράτη μέλη και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να βοηθήσουν τους νέους να εμπλακούν ουσιαστικά σε όλα τα στάδια της χάραξης πολιτικής, όπως ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση. Ωστόσο, το πλαίσιο πολιτικής μπορεί να μην αντικατοπτρίζεται πάντα στην κατανόηση των υπευθύνων πολιτικής και στις δράσεις που αναλαμβάνονται, παρά την αναγνώριση της ανάγκης για εκπαίδευση, υποστήριξη και εργασία για τη νεολαία αλλά να μη δίνεται έμφαση από την άλλη πλευρά έμφαση στον κρίσιμο ρόλο που ήδη διαδραματίζουν στην κοινωνία και σε επίπεδο ΕΕ.

Επιπλέον, η νεολαία ορίζεται στο πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ και από τους αξιωματούχους της ΕΕ ως «άτομα σε μετάβαση» που χρειάζονται υποστήριξη για να αυτονομηθούν. Αυτός ο ορισμός, δεν είναι από μόνος του μια επιζήμια αντίληψη για τη νεολαία, ωστόσο, συνεπάγεται περιορισμένη ικανότητα για πλήρη συμμετοχή των νέων ως ενεργά μέλη στην κοινωνία. Είναι εξίσου σημαντικό να επισημανθεί η απουσία ειρήνης και ασφάλειας τόσο στη «Στρατηγική για τη Νεολαία» όσο και στους «Στόχους για τη Νεολαία», γεγονός που αντιπροσωπεύει σαφώς ένα σημαντικό κενό στην αναγνώριση και υποστήριξη των νέων σε αυτόν τον τομέα. Τον Μάιο του 2018 μια νέα ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο «Δέσμευση, σύνδεση και ενδυνάμωση των νέων: μια νέα στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία» έθεσε στη δημόσια ατζέντα το ευρωπαϊκό όραμα για την επόμενη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία που θα εφαρμοστεί την περίοδο 2019-2027. Η συγκεκριμένη στρατηγική επικεντρώνεται στους ακόλουθους τομείς δράσης:

- Εμπλοκή / Συμμετοχή: Προώθηση της συμμετοχής των νέων στον αστικό και δημοκρατικό βίο.
- Σύνδεση: Σύνδεση νέων σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση και πέραν αυτής για την προώθηση της εθελοντικής δέσμευσης, της μαθησιακής κινητικότητας, της αλληλεγγύης και της διαπολιτισμικής κατανόησης.
- Ενδυνάμωση: Υποστήριξη της ενδυνάμωσης των νέων μέσω της ποιότητας, της καινοτομίας και της αναγνώρισης της εργασίας για τη νεολαία.

Με την ανάπτυξη διατομεακής προσέγγισης ελπίζει επίσης να καλύψει τις ανάγκες

των νέων σε άλλους τομείς πολιτικής της ΕΕ. Η συγκεκριμένη στρατηγική χαρακτηρίζεται από ορισμένες καινοτομίες και πιο συγκεκριμένα :

α) πιο σαφή σύνδεση μεταξύ της εφαρμογής της πολιτικής της ΕΕ για τη νεολαία και των σχετικών δραστηριοτήτων του προγράμματος στο Erasmus+ και του Ευρωπαϊκού Σώματος Αλληλεγγύης,

β) ανανεωμένο διάλογος της ΕΕ για τη νεολαία για να ληφθούν καλύτερα υπόψη οι ανησυχίες των νέων και να διασφαλιστεί ευρύτερη προσέγγιση μέσω καινοτόμων μορφών συνεργασίας,

γ) παρακολούθηση των δαπανών της ΕΕ για τη νεολαία στα κύρια προγράμματα χρηματοδότησης,

δ) ένα πρόγραμμα δράσης για τη νεολαία για να βελτιώσει περαιτέρω την ποιότητα, την καινοτομία και την αναγνώρισή της και να επιτρέψει σε άλλους τομείς να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της μη τυπικής μάθησης.

3.2. Ανάλυση συχνοτήτων από ποσοτικά στατιστικά των Ψηφισμάτων 2010-2018 και 2019-2027.

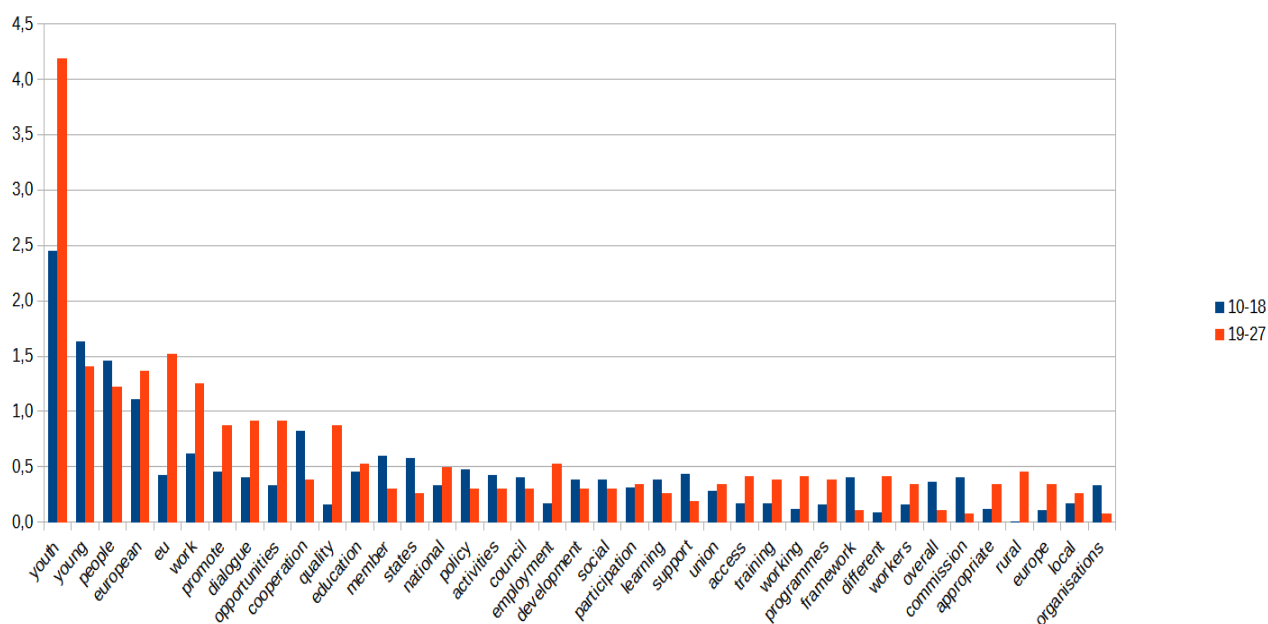
Όλα τα παραπάνω στοιχεία που παρατέθηκαν από το κείμενο της διπλωματικής μου είναι πολύ σημαντικά για την ανάλυση της έρευνας όπως διεξήχθη κατά τα έτη 2010-2018 και 2019-2027. Από τα δυο αυτά ψηφίσματα, εξήχθησαν κάποια πορίσματα προκειμένου να εντοπιστούν και να αναλυθούν τα κοινά σημεία μεταξύ των αποτελεσμάτων των δυο ερευνών. Αρχικά αξιοποιήθηκε το λογισμικό πακέτο στατιστικής στυλομετρίας της γλώσσας R, stylo (Eder 2019) για τον υπολογισμό των συχνοτήτων όρων (Popescu 2009) στα δύο έγγραφα, και στη συνέχεια κατασκευάστηκαν τα σχετικά γραφήματα. Γενικά επιβεβαιώνεται και με εργαλεία εξόρυξης κειμένου (Koutsoupias, 2018) : μία ελαφρά μετακίνηση της εστίασης των ευρωπαϊκών πολιτικών εκπαίδευσης μεταξύ των δύο διακηρύξεων και στις δύο όμως περιπτώσεις κυρίαρχη θέση, φυσικά, κατέχει η εκπαίδευση και κατάρτιση των.

Στην έρευνα αυτή αναλύθηκαν οι κάτωθι έννοιες:

1. youth	20. development
2. young	21. social
3. people	22. participation
4. european	23. learning
5. eu	24. support
6. work	25. union
7. promote	26. access
8. dialogue	27. training
9. opportunities	28. working
10. cooperation	29. programmes
11. quality	30. framework
12. education	31. different
13. member	32. workers
14. states	33. overall
15. national	34. commission
16. policy	35. appropriate
17. activities	36. rural
18. council	37. europe
19. employment	38. local
	39. organisation

Όλες οι παραπάνω έννοιες αναλύθηκαν σε πρώτη φάση σε δυο ξεχωριστούς πίνακες για τα έτη 2010-2018 και 2019-2027. Οι δυο αυτές διαφορετικές ημερομηνίες αφορούν στις διαφορετικές πολιτικές νεολαίας που θεσπίστηκαν κατά τα έτη αυτά.

Βασιζόμενοι στο περιεχόμενο αυτών των δυο πολιτικών, βασίστηκε η έρευνα που θα αναλυθεί κατωτέρω (Koutsourias, 2018):

Από την έρευνα αυτή και τα αποτελέσματα της εξάγουμε τα ακόλουθα συμπεράσματα:

Οι έννοιες των νέων (youth), ευρωπαϊκού (european), Ευρωπαϊκή Ένωση (EU), εργασία (work), προωθώ (promote), διάλογος (dialogue), ευκαιρίες (opportunities), ποιότητα (quality), εργασία/ απασχόληση (employment), πρόσβαση (access), εκπαίδευση (training), προγράμματα (programmes), ένωση (union), διαφορετικός (different), κατάλληλος (appropriate), επαρχιακός (rural), Ευρώπη (europe), τοπικός (local), παρουσιάζουν μια εντονότερη συχνότητα και εντοπίζονται περισσότερες φορές στο κείμενο των πολιτικών νεολαίας για τα έτη 2019-2027, ενώ η εμφάνισή τους στο κείμενο των πολιτικών νεολαίας για τα έτη 2010-2018 μπορεί να εμφανίζονται κατά το ήμισυ περισσότερες φορές, 50% περισσότερο για τον όρο youth, work, dialogue training, programmes, 40% περίπου παραπάνω εντοπίζεται ο όρος promote, 10% περίπου πάνω για τον όρο european, local, national, union. Οι όροι της Ευρωπαϊκής Ένωσης (EU), ποιότητα (quality), εργασία (employment), διαφορετικό (different), κατάλληλος (appropriate), επαρχιακός (rural), Ευρώπη (europe) εντοπίζονται πάνω από 60-70% από ότι εμφανίζεται στο κείμενο πολιτικών νεολαίας κατά τα έτη 2010-2018 (Koutsourias, 2018).

Από την άλλη πλευρά, οι όροι συνεργασία (cooperation), χώρες (states), μέλη (member), υποστηρίζω (support) εμφανίζονται κατά 50% περίπου λιγότερο στο κείμενο για τα έτη 2019-2027, οι όροι νέοι (young), άνθρωποι (people), εκμάθηση (learning), ανάπτυξη (development), κοινωνικός (social), πολιτική (policy) εμφανίζονται κατά 10-20% λιγότερο από τις πολιτικές το 2010-2018 μέχρι την σύνθεση της πολιτικής νεολαίας που αφορά στα έτη 2019-2027.

Ξεχωριστή μνεία αξίζει να γίνει για τους όρους youth που κρατάει τα ηνία και έχει πρωταγωνιστικό ρόλο, καθώς είναι ο πιο πολυσύχναστος όρος που εντοπίζεται και στα δυο κείμενα με διαφορά από κάθε άλλο όρο. Το γεγονός αυτό προκύπτει συνεπαγωγικά και θεωρείται ως λογικό επακόλουθο, καθώς το όλο κείμενο αφορά και περιστρέφεται γύρω από αυτόν τον όρο, εφόσον αναλύει τις Πολιτικές Νεολαίας - Youth Policies.

Κάτι άλλο που αξίζει να σημειωθεί καθώς τραβάει το ενδιαφέρον μας είναι ο όρος rural - επαρχιακός. Στο κείμενο για τις πολιτικές του 2010-2018 ο όρος εμφανίζεται σπανιότατα, είναι σχεδόν ανύπαρκτος. Στο κείμενο όμως με τις πολιτικές για το 2019-2027 ο όρος εμφανίζεται πολύ πιο συχνά. Θα μπορούσαμε να ερμηνεύσουμε την τακτική αυτή ως μια στροφή που έγινε από πλευράς Ε.Ε. προκειμένου να εισάγει και αυτή την έννοια και να εγείρει και να τους αφυπνίσει στους νέους πολίτες σχετικά με τις δυσκολίες στην εύκολη πρόσβαση στην εκπαίδευση σε άτομα που βρίσκονται σε επαρχιακές περιοχές, συνεπάγοντας τον όρο (δύσβατες, απομακρυσμένες, μειωμένων ευκαιριών και δυνατοτήτων καθώς και υποδομών).

Στην έρευνα αναλύθηκαν διάφορες έννοιες σχετικές με τη νεολαία, την απασχόληση, την εκπαίδευση και την κοινωνική συμμετοχή. Παρακάτω παρουσιάζονται τα κοινά σημεία ανάμεσα στα αποτελέσματα των δύο ερευνών:

1. Νεολαία και νέοι: Και στα δύο ψηφίσματα, αναλύθηκαν οι έννοιες της νεολαίας και των νέων. Συζητήθηκαν θέματα όπως η προώθηση της διαλειτουργικότητας μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών για να δοθούν περισσότερες ευκαιρίες στους νέους να εκπληρώσουν το δυναμικό τους. Οι όροι αυτοί ακόμη και μετά την καταγραφή των διαφοροποιήσεων που παρουσιάζουν και της ποσοτικής μεγιστοποίησης τους στη Στρατηγική για το 2019-2027, δεν θεωρώ πως θα πρέπει να υπεραναλυθεί η διαφορά αυτή. Σίγουρα θα πρέπει να σταθούμε στο γεγονός πως ο όρος του youth, της νεολαίας σε σχέση με τον όρο young και people εμφανίζεται κατά ένα πάρα πολύ μεγάλο βαθμό στο κείμενο του 2019-2027, γεγονός που οδηγεί στο συμπέρασμα πως η ΕΕ θέλει μέσα από το αυτό το τέχνασμα να τονίσει την έννοια της συλλογικότητας και του συνόλου των νέων ανθρώπων περικλείοντας τους σε μία έννοια και τονίζοντας άλλες επιμέρους αξίες που τον διέπουν. Στο κείμενο εντοπίζονται και οι όροι της Νεανικότητας και εκπαίδευσης: Οι έννοιες "youth", "young", "education", "learning" και "training" συνδέονται με τη νεανικότητα και τη σημασία της εκπαίδευσης για την απόκτηση

δεξιοτήτων και ευκαιριών στην αγορά εργασίας. (Οι όροι αυτοί θα αναλυθούν παρακάτω.)

2. Ευρωπαϊκή Ένωση: Οι έννοιες "european" και "eu" παραπέμπουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στη σημασία της στην προώθηση της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής συμμετοχής. Αυτές οι δύο έννοιες αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους των δυο Στρατηγικών και δικαιολογημένα καθώς πρόκειται για ευρωπαϊκά κείμενα άρα ως φυσικό επακόλουθο θα είναι και ο εντοπισμός αυτών των δύο λέξεων. Αυτό που αξίζει να σημειωθεί είναι πως εμφανίζουν μια ελάχιστη αύξηση στο δεύτερο κείμενο του 2019-2027, αλλά οι διαφορές μεταξύ των δυο κειμένων είναι απειροελάχιστες. Μαζί με αυτές τις έννοιες θα συμπεριλάβω και τον όρο “Ευρώπη (Europe)”. Και οι δύο έρευνες ενδέχεται να έχουν ασχοληθεί με ζητήματα που αφορούν την Ευρώπη με ελαφρώς αυξημένη την εμφάνιση της λέξης στο κείμενο των ετών 2019-2027, όπως οι πολιτικές και οι προγραμματισμοί για την ανάπτυξη της υπαίθρου, χωρίς όμως να χρειάζεται να σταθούμε τόσο επεξηγηματικά για τους λόγους που προανέφερα.
3. Απασχόληση και ανάπτυξη: Οι έννοιες "work", "employment" και "development" συνδέονται με τη σημασία της απασχόλησης για την ανάπτυξη των κοινωνιών και την επίτευξη κοινωνικών στόχων. Στη στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 2019-2027 ο όρος εντοπίζεται παραπάνω φορές σε σχέση με το προηγούμενο κείμενο και αυτό βοηθάει στην εξαγωγή του συμπεράσματος πως δίνεται παραπάνω έμφαση στη υποστήριξη και εργασία για τη νεολαία από ότι στην προηγούμενη στρατηγική που ήταν ενός από τους στόχους των ετών 2010-2018 η απασχόληση συνδεδεμένη και άμεσα συνυφασμένη με την έννοια της επιχειρηματικότητας. Στόχος ήταν οι νέοι να είναι πιο ενεργοί στο κοινωνικό σύνολο μέσα από τέτοιες δράσεις. Για αυτό και ο όρος εμφανίζεται κατά διπλάσια ποσόστωση στη Στρατηγική 2019-2027.
4. Κοινωνική συμμετοχή και διάλογος: Οι έννοιες "social", "participation" και "dialogue" αναφέρονται στη σημασία της κοινωνικής συμμετοχής και του διαλόγου στην επίτευξη των κοινωνικών στόχων. Οι όροι αυτοί βάσει της στατιστικής ανάλυσης που διαφαίνονται στον παραπάνω πίνακα, εντοπίζονται σε διπλάσια συχνότητα στη Στρατηγική Νεολαίας για τα έτη 2019-2027 σε σχέση με τη Στρατηγική 2010-2018. Ένας από τους βασικούς τομείς δράσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι η προώθηση της συμμετοχής των νέων στον αστικό και δημοκρατικό βίο” όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται μέσα στο κείμενο.
5. Συνεργασία και προγράμματα: Οι έννοιες "cooperation" και "support" παραπέμπουν στη σημασία της συνεργασίας και της συμμετοχής στο κοινωνικό σύνολο. Στη Στρατηγική 2019-2027 γίνεται αναφορά σε “άτομο σε μετάβαση” πράγμα που τονίζει τον περιορισμό στη έννοια της συνεργασίας και συνεπάγεται περιορισμένη ικανότητα

για πλήρη συμμετοχή των νέων ως ενεργά μέλη στην κοινωνία. Παρόλα αυτά η διαφορά μεταξύ των όρων στα δυο κείμενα είναι σχετική μικρή αλλά ικανή να μας βοηθήσει να καταλάβουμε την προτεραιοποίηση στους άξονες δράσης.

6. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση με τους αγγλικούς όρους “education”, “learning” και “training” αποτελούν κοινούς παράγοντες στις δύο ερευνητικές περιόδους, με έμφαση στη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, καθώς και στη διασφάλιση της πρόσβασης σε αυτές από όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως ηλικίας ή κοινωνικής θέσης. Σύμφωνα με τη στατιστική ανάλυση, παρατηρούμε πως ο όρος “education” παρουσιάζει κατά πολύ ελάχιστο βαθμό μια μεγαλύτερη συχνότητα τη περίοδο 2010-2018 , ενώ οι άλλοι δύο όροι “learning” και “training”. εντοπίζονται πιο συχνά την περίοδο 2019-2027. Αυτό συμβαίνει γιατί ναι μεν προτεραιοποιήθηκε την προγενέστερη περίοδο του 2010-2018 η έννοια της εκπαίδευσης και της κατάρτισης οπότε και δικαιολογημένα παρουσιάζει μια αυξημένη συχνότητα, αλλά επίσης μας δείχνει πως δεν παύει και συνεχίζει ο τομέας αυτός την ΕΕ διαχρονικά για αυτό εντάσσει αυτές τις δύο έννοιες και στο επόμενο ψήφισμα που έρχεται να διαδεχθεί το προηγούμενο.
7. Η ανάπτυξη και η υποστήριξη “development” και “support” αποτελούν σημαντικό στόχο και στις δύο ερευνητικές περιόδους, με έμφαση των δυο όρων παραπάνω στην Στρατηγική για τα έτη 2010-2018 κατά ελάχιστες μονάδες πιο πάνω. Οι όροι αυτοί καθώς δεν στέκονται μόνοι τους στο λόγο δικαιολογούνται ακολούθως. Η ΕΕ αποφασίζει κατά τα έτη αυτά να θεσπίσει ένα πρόγραμμα δράσης για τη νεολαία για να βελτιώσει περαιτέρω την ποιότητα, την καινοτομία και την αναγνώρισή της και να επιτρέψει σε άλλους τομείς να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες της μη τυπικής μάθησης.
8. Η συνεργασία “cooperation” και η διασυνοριακή συνεργασία “cross-boarder membership” αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την ανάπτυξη και την πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με έμφαση στην ανάπτυξη διασυνοριακών σχέσεων μεταξύ των ευρωπαϊκών κρατών. Η συνεργασία και η συνεργατική προσέγγιση μεταξύ των κρατών μελών και των οργανισμών της ΕΕ είναι ζωτικής σημασίας για την ανάπτυξη και την προώθηση των ευκαιριών, της εκπαίδευσης και της απασχόλησης των νέων. Οι όροι “cooperation” και “member” εντοπίζονται παραπάνω φορές στο κείμενο 2010-2018 και όχι αδικώς καθώς η συνεργασία εντοπίζεται τόσο στους κύριους στόχους αυτής της Στρατηγικής, όσο αναλύεται λεπτομερώς στις σελίδες της πως ο δομημένος διάλογος είναι ένα συμμετοχικό μέσο στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία που ενθαρρύνει τους νέους να συμμετέχουν ενεργά στη δημοκρατική ζωή και βασίζεται σε συμμετοχικές αρχές και υλοποιείται με τη μορφή διαδικασίας. Η ενεργός συμμετοχή των νέων στην κοινωνία και στη λήψη αποφάσεων που τους αφορούν είναι

σημαντική, καθώς και η δημιουργία κατάλληλων πλατφορμών διαλόγου μεταξύ των νέων και των φορέων λήψης αποφάσεων.

9. Προγράμματα (programmes) : Και οι δύο έρευνες μπορεί να έχουν αναφερθεί σε προγράμματα που αφορούν την ανάπτυξη και την υποστήριξη εργαζομένων και οργανισμών στην ύπαιθρο και την τοπική κοινότητα. Ο όρος αυτός εντοπίζεται κατά μεγαλύτερη συχνότητα στη δεύτερη στρατηγική 2019-2027 με μικρή διαφορά ποσότητα από την προηγούμενη Στρατηγική 2010-2018.
10. Πλαίσια (Framework): Μπορεί να έχουν αναφερθεί και σε κοινά πλαίσια που χρησιμοποιούνται για την ανάπτυξη και υποστήριξη των εργαζομένων και των οργανισμών στην ύπαιθρο και την τοπική κοινότητα. Ο όρος των πλαισίων εμφανίζεται περισσότερο στο κείμενο του 2010-2018, καθώς δημιουργήθηκαν πολλά επιμέρους πλαίσια για προγράμματα εργασίας για να εξυπηρετήσουν τις εκάστοτε χρονικά ανάγκες. Γι αυτό τον λόγο χωρίζονται και σε διαφορετικές φάσεις μεταξύ τους. Υπάρχει ένα πρώτο πρόγραμμα για να καλύψει την περίοδο 2010-2014 και συνακόλουθα ένα δεύτερο πρόγραμμα εργασίας της ΕΕ για τη νεολαία το οποίο εγκρίθηκε για την περίοδο 2016 έως 2018.
11. Διαφορετικοί και εργαζόμενοι “different” και “workers”: Και οι δύο έρευνες μπορεί να έχουν αναφερθεί σε διαφορετικούς τύπους εργαζομένων που ασχολούνται με την ανάπτυξη και την υποστήριξη της υπαίθρου και της τοπικής κοινότητας. Οι δυο αυτοί όροι εντοπίζονται κατά σχετική πλειοψηφία στο κείμενο που καλύπτει την Στρατηγική της ΕΕ για την Νεολαία τα έτη 2019-2027. Αυτό συμβαίνει γιατί ένας βασικός τομέας δράσης της Στρατηγικής αυτής είναι η ενδυνάμωση των νέων. Πιο συγκεκριμένα το κείμενο στοχεύει στην υποστήριξη της ενδυνάμωσης των νέων μέσω της ποιότητας, της καινοτομίας και της αναγνώρισης της εργασίας για τη νεολαία. Η ΕΕ προτεραιοποιεί πλέον την έννοια της εργασίας και ενεργό εμπλοκή των νέων σε αυτή.
12. Προγράμματα (Programmes): Και οι δύο έρευνες πιθανόν να έχουν ασχοληθεί με τα προγράμματα και τις πολιτικές που υλοποιούνται για την ανάπτυξη της υπαίθρου και των τοπικών κοινοτήτων στην Ευρώπη.
13. Ο όρος "organisations", οργανισμοί αναφέρεται σε οργανισμούς ή οργανώσεις που εμπλέκονται στα θέματα που εξετάζονται, όπως για παράδειγμα οργανισμούς που ασχολούνται με την ανάπτυξη προγραμμάτων για την υποστήριξη της αγροτικής περιοχής ή τοπικές οργανώσεις που ασχολούνται με θέματα περιβάλλοντος ή κοινωνικών ζητημάτων. Η ανάλυση των οργανισμών αυτών μπορεί να παρέχει πληροφορίες σχετικά με το πώς εφαρμόζονται τα προγράμματα και τα πλαίσια, ποιος εργάζεται για αυτά και πώς αυτά επηρεάζουν τους ντόπιους κατοίκους και την κοινωνία συνολικά. Ο όρος εμφανίζεται σε μεγαλύτερο βαθμό στο κείμενο των ετών 2019-2027 ξεπερνώντας παραπάνω από το ήμισυ τη Στρατηγική για τα έτη 2010-2018.

Ο λόγος θα μπορούσαμε να εικάσουμε ότι συμβαίνει αυτό είναι ο ακόλουθος. Ίσως αυτό προκύπτει λόγω της αναφοράς μέσα στο κείμενο στους νέους και τις εμπλοκής τους με τον εθελοντισμό, οπότε συμπεραίνουμε πως απόρροια αυτού είναι η ενεργή συμμετοχή τους σε διάφορους οργανισμούς , συμπεριλαμβάνονται τα θεσπισμένα σωματεία νεολαίας, καθώς και τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς με ενασχόληση τα ευρωπαϊκά προγράμματα σε επίπεδο τόσο εθελοντισμού όσο και εργασίας.

Μέσω της μελέτης αυτής, καταλήξαμε στο συμπέρασμα ότι το ψήφισμα της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2010 έως το 2018 και το ψήφισμα που εκδόθηκε από το 2019 έως το 2027 επηρεάζουν σημαντικά την πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα της ΕΕ. Τα ψηφίσματα αυτά έχουν οδηγήσει σε σημαντικές πολιτικές αλλαγές στους τομείς της οικονομίας, της περιβαλλοντικής προστασίας, της ανθρώπινης υγείας, της κοινωνικής ασφάλειας και της εκπαίδευσης προσανατολισμένα στις πολιτικές νεολαίας. Επιπλέον, η μελέτη προσδιορίζει τον προσανατολισμό κάθε φορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά τις πολιτικές νεολαίας, διευκρινίζοντας τις προτεραιότητες που τίθενται κάθε φορά σύμφωνα με τις εκάστοτε κοινωνικο-πολιτικές επιταγές της Ευρωπαϊκής κοινότητας και προτείνει μέτρα για τη βελτίωση των πολιτικών και της κοινωνικής κατάστασης στην ΕΕ, καθώς και της αποτελεσματικότητας των ψηφισμάτων. Τέλος, η μελέτη αυτή αναδεικνύει τη σημασία των ψηφισμάτων ως μέσου διαμόρφωσης πολιτικής νεολαίας στην ΕΕ και υπογραμμίζει την ανάγκη για συνεχή παρακολούθηση και ανάλυση των επιπτώσεών τους στην κοινωνία και την οικονομία της ΕΕ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

4.1 Διαστάσεις των πολιτικών νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Οι πολιτικές για τη νεολαία διακρίνονται σε δύο ομάδες (Li, 2020): η πρώτη ομάδα είναι προσανατολισμένη στα προβλήματα και η δεύτερη είναι βασισμένη στις επενδύσεις. Ο πρώτος τύπος αντιμετωπίζει τη νεολαία ως πιθανούς προβληματικούς ανθρώπους ή θύματα, ενώ ο δεύτερος αντιμετωπίζει τη νεολαία ως σπουδαίο πόρο και έτσι εστιάζει στην ανάπτυξη και την ευημερία των νέων. Το συνολικό όραμα της πολιτικής για τη νεολαία δεν πρέπει να επικεντρώνεται σε στόχους προσανατολισμένους στα προβλήματα ή ad-hoc, όπως η αντιμετώπιση της νεανικής παραβατικότητας, η κατάχρηση ουσιών, το υπερβολικό άγχος, τα προβλήματα γονικής μέριμνας ή τα προβλήματα στέγασης. Αντίθετα, απαιτείται μία ολιστική πολιτική για τη νεολαία, για τον λόγο ότι πολλοί νέοι δεν αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους προβλήματα και ωστόσο θα μπορούσαν να επωφεληθούν από μια καλά σχεδιασμένη πολιτική για τη νεολαία. Στην πραγματικότητα, και οι δύο προοπτικές που προσανατολίζονται στο πρόβλημα και στις επενδύσεις αντιπροσωπεύονται στις πολιτικές για τη νεολαία σχεδόν όλων των χωρών, αν και με διαφορετική προτεραιότητα. Ο βαθμός στον οποίο η πολιτική για τη νεολαία είναι πιο επιρρεπής στην ενδυνάμωση των πολιτών ή στον οικονομικό ομορτισμό καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τις κοινωνικοοικονομικές παραμέτρους εντός των οποίων σχεδιάζεται και διαμορφώνεται η πολιτική για τη νεολαία.

Η διαδικασία του εξευρωπαϊσμού μπορεί να επηρεάσει - και σε ορισμένες περιπτώσεις ήδη έχει όπως στην Πορτογαλία - τις εθνικές πολιτικές όσον αφορά την αύξηση της πολιτικής συμμετοχής και της ευαισθητοποίησης των πολιτών. Ο τρόπος με τον οποίον οι πολιτικές νεολαίας εφαρμόζονται σε ορισμένες χώρες έχει επικριθεί από ΜΚΟ και υπευθύνους χάραξης πολιτικής. Αυτό οφείλεται σε ένα χάσμα μεταξύ του προβλεπόμενου και του πραγματικού, στην ηγεμονία των οικονομικών παραγόντων στις αποφάσεις πολιτικής, αλλά και στην έλλειψη της συμμετοχής της κοινωνίας των πολιτών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών, οι οποίες, με τη σειρά τους, μπορούν να συμβάλουν στην ενίσχυση των κοινών δημοκρατικών αρχών (Ribeiro et al., 2014). Αυτό το πρόβλημα έγινε πιο εμφανές έπειτα από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008.

Μελέτες που έχουν διεξαχθεί έπειτα από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008 είναι ενδεικτικές του προαναφερθέντος ισχυρισμού. Ο Kretsos (2014) εξέτασε τη φθίνουσα δύναμη των νέων στην ελληνική αγορά εργασίας λόγω της εφαρμογής των πολιτικών λιτότητας και της επακόλουθης επέκτασης της επισφαλούς απασχόλησης και της ανεργίας των νέων από την πρώτη συμφωνία διάσωσης το 2010. Η ανάλυση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η κρίση λειτούργησε ως καταλύτης για επιδείνωση της κατάστασης απασχόλησης των νέων. Η επισφαλής απασχόληση των νέων και τα υψηλά επίπεδα ανεργίας των νέων αναγνωρίζονται ως προσδιοριστικοί παράγοντες του κινδύνου φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Ωστόσο, το κοινωνικό και εργασιακό μειονέκτημα για τους νέους έχει ισχυρές ιστορικές ρίζες και μπορεί να εξηγηθεί μόνο εν μέρει από την κρίση, καθώς πολύ πριν από την κρίση οι επισφαλείς μορφές απασχόλησης και τα ποσοστά ανεργίας ήταν ήδη υψηλότερα από τα επίπεδα των ενηλίκων. Αυτές οι ιστορικές ρίζες αναφέρονται στη διαχρονική αλληλεπίδραση κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων στην Ελλάδα που περιλαμβάνουν όχι μόνο ένα σύνολο διαφορετικών φορέων συμφερόντων (π.χ. εργοδοτικές ομάδες, δεξιές ομάδες σκέψης, μέσα ενημέρωσης, διαδοχικές κυβερνήσεις), αλλά και άλλους δομικούς παράγοντες στην ελληνική οικονομία και το σύστημα απασχόλησης, όπως η άτυπη οικονομία και η παροχή πρόνοιας κυρίως από την οικογένεια.

Εξετάζοντας την επίπτωση της χρηματοπιστωτικής κρίσης του 2008 στο κράτος πρόνοιας του Ηνωμένου Βασιλείου, οι Youdell και McGimpsey (2015) εστιάζουν στις υπηρεσίες για τη νεολαία στη χώρα. Οι εν λόγω υπηρεσίες χαρακτηρίστηκαν από σημαντική μείωση της χρηματοδότησής τους, εξαιτίας μιας αναδιαμόρφωσης του τρόπου με τον οποίο η χρηματοδότηση της κεντρικής κυβέρνησης ρέει σε συγκεκριμένους τομείς δραστηριότητας της τοπικής αυτοδιοίκησης: δημιουργήθηκε ένα ενιαίο ταμείο, όπου τα χρήματα ανακατευθύνονται σύμφωνα με τη λήψη τοπικών αποφάσεων, κάτι το οποίο θέτει τις προηγούμενες διακριτικά χρηματοδοτούμενες υπηρεσίες σε ανταγωνισμό για ιεράρχηση προτεραιοτήτων. Επίσης, οι απόψεις εμπειρογνομόνων σχετικά με τον τρόπο ροής των χρημάτων, τον τρόπο άσκησης των επαγγελματιών, τον τρόπο λειτουργίας των οργανισμών και επίσης την ύπαρξη οργανισμών για τη νεολαία βρέθηκε να επηρεάζουν την πολιτική νεολαίας στη χώρα.

Σε παρόμοιο πλαίσιο η Pickard (2014) διερεύνησε την πολιτική για τη νεολαία στη Γαλλία από το 2005 έως το 2013, προκειμένου να εξακριβώσει ομοιότητες και

διαφορές σχετικά με τη στάση απέναντι στη νεολαία και την ευημερία κατά τη διάρκεια δύο διαφορετικών προεδριών σε ένα συνεχές πλαίσιο λιτότητας. Οι συγγραφείς κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι πίσω από τον μεταβαλλόμενο πολιτικό λόγο, υπάρχει μεγάλος βαθμός συνέχειας στη γαλλική πολιτική για τη νεολαία λόγω της διαρκούς εστίασης στην ανεργία των νέων σε μια εποχή οικονομικών δυσκολιών και ενός εταιρικού συστήματος πρόνοιας, το οποίο δεν παρέχει στους νέους καθολικά επιδόματα.

Οι Bradford και Cullen (2014) επίσης αναφέρονται στο ότι οι παγκόσμιες και ευρωπαϊκές δυνάμεις έχουν δημιουργήσει νέες δομές και μοτίβα ανισότητας, ενώ ταυτόχρονα εξουδετερώνουν την ικανότητα των εθνικών κρατών να ανταποκρίνονται αποτελεσματικά στις νέες συνθήκες που διαμορφώθηκαν έπειτα από τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008. Σε περιόδους κοινωνικής αναστάτωσης ή διαταραχής, η νεολαία αποκτά μια ιδιαίτερη σημασία, και κατά τη διάρκεια των ραγδαίων κοινωνικών αλλαγών μπορεί να είναι ένας αναζωογονητικός παράγοντας. Ωστόσο, οι νέοι γενικά θεωρούνται ως μία μειονεκτούσα ομάδα. Στο ευρωπαϊκό περιβάλλον, η νεολαία είναι ευάλωτη στα δομικά χαρακτηριστικά και τις συνέπειες του νεοφιλελευθερισμού, καθώς και τα πλαίσια πολιτικής που αναδύονται και μέσω των οποίων αυξάνει τον αντίκτυπό του. Έτσι, τα αυξημένα επίπεδα εκπαιδευτικής συμμετοχής των νέων και οι αυξημένες φιλοδοξίες σε όλη την Ευρώπη δεν έχουν συνδυαστεί με ευκαιρίες στην αγορά εργασίας.

Σε κάθε περίπτωση, τα προγράμματα νεολαίας παρέχουν στους νέους ευκαιρίες για κινητικότητα και ενεργό συμμετοχή στην οικοδόμηση της Ευρώπης και συμβάλλουν στην ανάπτυξη της πολιτικής για τη νεολαία, με βάση τη μη τυπική εκπαίδευση. Στοχεύουν ακόμα στην προώθηση των ανταλλαγών και των συναντήσεων συζήτησης μεταξύ των νέων, της εθελοντικής εργασίας, της συμμετοχής και της ενεργού συμμετοχής στα κοινά, καθώς και της καινοτομίας και βελτίωσης των δεξιοτήτων διεθνούς κατάρτισης και συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας. Όπως αναφέρουν και οι Wallace και Bendit (2009), η πολιτική για τη νεολαία σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχει την τάση να επικεντρώνεται σε μέτρα για την ενθάρρυνση της κινητικότητας, της διαπολιτισμικής ανταλλαγής, της συνεργασίας, της ιδιότητας του πολίτη και της εθελοντικής εργασίας. Ο λόγος εστίασης σε αυτούς τους τομείς είναι πως θεωρούνται ως σημαντικές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι νέοι, πολλοί από τους οποίους

δυσκολεύονται να εξασφαλίσουν μια θέση στην αγορά εργασίας, αλλά και μια αξιοπρεπή διαβίωση.

4.2 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των πολιτικών νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η συνεργασία για την πολιτική για τη νεολαία στην ΕΕ προσφέρει σαφή οφέλη για τους νέους και τους ενδιαφερόμενους φορείς της πολιτικής για τη νεολαία σε όλα τα κράτη μέλη: δημιουργεί και οξύνει την επίγνωση των αναγκών των νέων, αποτελεί το έναυσμα για σχετικές συζητήσεις, βοηθά στην απελευθέρωση πόρων και παρέχει τη δυνατότητα για πολιτικές πρωτοβουλίες με στόχο την επίλυση των κοινωνικών προκλήσεων (Child and Youth Welfare Association, 2019). Αυτό καταδεικνύεται και μέσα από τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των προγραμμάτων, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω.

Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, η αφήγηση της ΕΕ για τους νέους όπως προκύπτει από τα προγράμματα νεολαίας είναι λίγο πολύ η αντίστροφη της αφήγησης του ευρωπαϊού πολίτη εν γένει, δηλαδή το ευρωπαϊκό εγχείρημα δεν έχει ακόμη καταφέρει να προσελκύσει το κατάλληλο επίπεδο ενδιαφέροντος και την πλήρη υποστήριξη των πολιτών της ΕΕ. Σε μια κατάσταση όπου υπάρχουν ανησυχίες ότι οι πολίτες της Ευρώπης δεν θεωρείται ότι ενδιαφέρονται επαρκώς για σύγχρονα έργα ένταξης, τίθενται υψηλές προσδοκίες από τη νεολαία της Ευρώπης. Παρόμοιες αντιλήψεις για τον ρόλο της νεολαίας στην οικοδόμηση μιας προβλεπόμενης μελλοντικής Ευρώπης μπορούν να βρεθούν στην εκπαιδευτική πολιτική. Στο πλαίσιο αυτό δίνεται μεγάλη προσοχή στην έμφαση στη νεολαία ως κεντρική κινητήρια δύναμη για την υλοποίηση των στόχων της διαδικασίας της Λισαβόνας για να καταστεί η Ευρώπη η πιο δυναμική και ανταγωνιστική οικονομία παγκοσμίως βασισμένη στη γνώση. Καθώς προχωρά η διαδικασία της Μπολόνια, εμφανίζεται μια ολοένα πιο ενοποιημένη αντίληψη για τη νεολαία, τη μάθηση, τη γνώση και το μέλλον (Olsson et al., 2011).

Έτσι, ένα κεντρικό ερώτημα είναι «σε ποιον» και «σε τι» αφορά αυτή η προβληματική της νεολαίας. Καθώς τα επιμέρους θέματα, ανεξαρτήτως ηλικίας ή σωματικών χαρακτηριστικών, κωδικοποιούνται με παρόμοιο τρόπο, η σύγχρονη προβληματοποίηση της νεολαίας απευθύνεται σε όλους. Στο όνομα της νεολαίας, αναμένεται από όλους μας να «προσαρμοζόμαστε» συνεχώς στους στόχους της

διαδικασίας της Λισαβόνας. Οι φιλοδοξίες διακυβέρνησης που σχετίζονται με τη νεολαία δεν κατευθύνονται, επομένως, πρωτίστως σε μια νέα γενιά, αλλά σε έναν νέο άνθρωπο που θα συμπεριληφθεί σε μια νέα κοινωνία. Στο πλαίσιο αυτό η ΕΕ εμφανίζεται ως έργο για τη νεολαία από μόνη της. Έτσι, η νεολαία μπορεί να θεωρηθεί ως μια «φιγούρα» του πολιτικού ορθολογισμού που κατασκευάζει ένα νέο ανθρώπινο ον, προσαρμοσμένο στη σύγχρονη ευρωπαϊκή πολιτική αφήγηση. Από αυτή την οπτική γωνία, η νεολαία αποτελεί μια φόρμουλα που μας δίνει τη δυνατότητα να δούμε την ΕΕ ως μια οντότητα που δημιουργείται και ταυτόχρονα ως κάτι που ήδη υπάρχει. Έτσι, η έννοια της νεολαίας στα έγγραφα της ΕΕ λειτουργεί ως πολιτικός ορθολογισμός στη δημιουργία σύγχρονων και μελλοντικών ευρωπαϊκών ταυτοτήτων και κοινότητας για το συνεχιζόμενο ευρωπαϊκό εγχείρημα (Olsson et al., 2011).

Σε σχεδόν παρόμοιο πλαίσιο, ο Li (2021) αναφέρεται στην αφήγηση της έννοιας της νεολαίας στην Ευρώπη, η οποία έχει αλλάξει από την περίοδο 2010-2018 στην περίοδο 2019-2027. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ευρώπη έχει τις ρίζες της στις κοινές της αξίες της ειρήνης, της ελευθερίας, της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου. Σήμερα, απαιτείται επαγρύπνηση για τη συνεχή επιβεβαίωση και την οικοδόμηση αυτών των θεμελιωδών αξιών και αρχών που, από την αρχή, έχουν ενσωματωθεί βαθιά στον «λόγο ύπαρξης» της Ευρώπης. Η Ευρώπη είναι μια ταυτότητα, μια ιδέα, ένα ιδανικό. Η προσέγγιση των νέων και η ακρόαση της φωνής τους βρίσκεται στον πυρήνα του έργου «New Narrative for Europe» από το 2018 και έπειτα. Μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση του 2008, η οποία έθεσε σε κίνδυνο τον αντιληπτό σκοπό της ΕΕ αποκλειστικά ως έναν οικονομικό θεσμό που προωθεί την ευημερία μέσω της ανταλλαγής αγαθών, η νέα συμπερίληψη συναισθηματικών και πολιτιστικών εκκλήσεων προσέκλυσε τη δημόσια υποστήριξη μέσω ισχυρών συναισθηματικών και συναισθηματικών δεσμών. Σε αυτό το πλαίσιο ο στόχος είναι να βοηθηθούν οι νέοι στην Ευρώπη να μην χρειαστεί να ζήσουν πόλεμο ή δικτατορία να ταυτιστούν με αυτή την ενωτική αφήγηση. Μέσω συζητήσεων, βίντεο και διαδικτυακών συζητήσεων, οι νέοι Ευρωπαίοι έχουν την ευκαιρία να περιγράψουν τα οράματά τους για το πώς θα πρέπει να είναι η Ευρώπη στο μέλλον και ποια θα πρέπει να είναι η ευρωπαϊκή ιστορία. Σε αυτή τη Νέα Αφήγηση για την Ευρώπη, η συμμετοχή των νέων έχει αναγνωριστεί θεμελιώδης εξαιτίας της ικανότητά της να συνεισφέρει σημαντικά στο αίσθημα αλληλεγγύης των Ευρωπαίων και στην ανανέωση της συναισθηματικής απήχησης της ΕΕ. Υπό αυτό το πρίσμα, η νέα Στρατηγική της ΕΕ για τη Νεολαία μπορεί να χωριστεί

σε τρία αφηγηματικά σκέλη: μια ΕΕ που δεσμεύει τους νέους, μια ΕΕ που συνδέει τους νέους και μια ΕΕ που ενδυναμώνει τους νέους. Κατά συνέπεια, γίνεται αντιληπτό ότι, η στρατηγική άρθρωση της πολιτικής για τη νεολαία γύρω από τη συμμετοχή των νέων στα κοινά έχει γίνει πιο δυναμική και συναισθηματική. Σε αντίθεση με τη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία (2010–2018), η οποία επιδίωκε να δημιουργήσει ειδικές πρωτοβουλίες νέων με στόχο τη μάθηση και τη συμμετοχή των νέων, η νέα αφήγηση εστιάζει στην ενδυνάμωση τους νέους και στο να αποφασίσουν πώς θα είναι η Ευρώπη» (όπως φαίνεται στη νέα στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία (2019–2027)). Η καινοτομία αυτή είναι σύμφωνη με την τρέχουσα μεταβαλλόμενη πολιτική ψυχολογία των νέων στην Ευρώπη, οι οποίοι, αντί να είναι πολιτικά απαθείς, προσπαθούν να αναζητήσουν την αναγνώριση της πολιτικής τους ικανότητας να ασκούν τις διαφορές τους με τους δικούς τους όρους και την καθημερινότητά τους. Αυτή η πιο διεκδικητική στάση σχετικά με την ενδυνάμωση της νεολαίας έχει σηματοδοτήσει ότι η αντίληψη της νεολαίας ως παράγοντα αλλαγής έχει έρθει στο προσκήνιο (Li, 2021).

Εκτός των ανωτέρω, ο Li (2020) σημειώνει ορισμένα ακόμα στοιχεία που προστίθενται στον προβληματισμό σχετικά με τις πολιτικές νεολαίας. Ένα σημαντικό πρόβλημα σχετικά με την εφαρμογή των πολιτικών νεολαίας είναι πως η δέσμευση για την ανάπτυξη της νεολαίας ανάμεσα στις χώρες ποικίλλει σημαντικά. Ορισμένες χώρες έχουν εθνική πολιτική για τη νεολαία, όπως για παράδειγμα η Φινλανδία, η Σουηδία, το Βέλγιο, η Γαλλία, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Εσθονία, ενώ άλλες χώρες όχι, όπως η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιταλία (Li, 2020).

Άλλωστε, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν έχει καμία εντολή να δημιουργήσει μια ευρωπαϊκή πολιτική για τη νεολαία που θα αντικαταστήσει τις εθνικές πολιτικές, αλλά μπορεί μόνο να τις συμπληρώσει. Η πολιτική για τη νεολαία παραμένει ουσιαστικά εθνικό καθήκον. Άλλες συνθήκες παρέχουν στην ΕΕ τη βάση για να παρέμβει άμεσα ή έμμεσα σε τομείς όπως η ευρωπαϊκή ιθαγένεια, οι διακρίσεις, η εκπαίδευση και η απασχόληση. Επίσης, η ασάφεια των τομέων στους οποίους εστιάζουν οι πολιτικές για τη νεολαία όπως προαναφέρθηκαν μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση με τις εθνικές προτεραιότητες πολιτικής (Wallace & Bendit, 2009).

Ένα ακόμα πρόβλημα είναι πως, η έννοια της πολιτικής για τη νεολαία που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά επίσημα τη δεκαετία του 1990, δεν είχε ποτέ έναν κοινά αποδεκτό ορισμό ως προς το τι είναι ή τι περιλαμβάνει, ούτε καν και σήμερα (Li,

2020, 2021). Έτσι θα μπορούσε να θεωρηθεί ως το άθροισμα όλων των πρωτοβουλιών που στοχεύουν στη βελτίωση της υλικής ευημερίας των νέων και στη διευκόλυνση της πνευματικής ανάπτυξης της νεολαίας, ως εκφρασμένη πολιτική φιλοδοξία που εφιστά την πολιτική και την κοινή γνώμη στις συνθήκες των νέων. Επίσης θα μπορούσε να ειπωθεί ως ένας διατομεακός ή οριζόντιος τομέας πολιτικής που χρειάζεται έναν συνεργατικό μηχανισμό σε διαφορετικούς τομείς (Li, 2020, 2021).

Ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός της πολιτικής για τη νεολαία δίνεται από το Πρόγραμμα της Κοινοπολιτείας για τη Νεολαία, το οποίο αντιλαμβάνεται μια εθνική πολιτική για τη νεολαία ως εξής: Μια πρακτική επίδειξη και δήλωση της προτεραιότητας και των κατευθύνσεων που σκοπεύει να δώσει μια χώρα στην ανάπτυξη των νέων γυναικών και ανδρών της. Μια εθνική πολιτική για τη νεολαία αντιπροσωπεύει συγκεκριμένα μια δήλωση που περιλαμβάνει το φύλο που περικλείει τα στοιχεία του οράματος, του πλαισίου και των ρεαλιστικών κατευθυντήριων γραμμών από τις οποίες μπορούν να αναπτυχθούν στρατηγικές και πρωτοβουλίες για τη διευκόλυνση της ουσιαστικής συμμετοχής και ανάπτυξης των νέων σε μια χώρα. Ο ορισμός αυτός προσδιορίζει ρητά τα βασικά στοιχεία της πολιτικής για τη νεολαία: τον στόχο (τα στοιχεία του οράματος), το μοντέλο της πολιτικής για τη νεολαία (πλαίσιο και ρεαλιστικές κατευθυντήριες γραμμές), τα μέσα (συγκεκριμένες στρατηγικές και πρωτοβουλίες) και τέλος τον πυρήνα (ουσιαστική συμμετοχή των νέων και ανάπτυξη) (Li, 2020).

Οι Wallace και Bendit (2009) αναφέρονται στο ότι η ευρωπαϊκή πολιτική για τη νεολαία παραμένει απροσδιόριστη και αναποτελεσματική. Ο ισχυρισμός αυτός απορρέει από το ότι υπάρχουν δύο κύριες τάσεις στην εφαρμογή των πολιτικών νεολαίας από μέρους των διαφόρων κρατών μελών. Η πρώτη τάση αντανακλά την αυξανόμενη στροφή προς τον εξευρωπαϊσμό των κοινωνικών πολιτικών γενικότερα μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών, παραδειγμάτων ορθής πρακτικής και της χρήσης κατευθυντήριων γραμμών και σημείων αναφοράς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η δεύτερη τάση σχετίζεται με πρωτοβουλίες και πολιτικές που επηρεάζουν τη νεολαία σε διαφορετικά υπουργεία και τομείς πολιτικής καθώς και σε επίπεδα διακυβέρνησης. Ενώ οι νέοι αποτελούν το επίκεντρο πολλών πολιτικών πρωτοβουλιών τόσο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όσο και από το Συμβούλιο της Ευρώπης, αυτές οι πρωτοβουλίες δεν αφορούν κάποια παρέμβαση στην αγορά εργασίας ή άλλες πτυχές της κοινωνικής

πολιτικής. Αντίθετα, τείνουν να εστιάζουν σε μάλλον ασαφή και υψηλά ιδανικά, όπως η προώθηση της συμμετοχής των νέων, η επικοινωνία και η κατανόηση χρησιμοποιώντας «ήπια» μέσα πολιτικής, όπως η υποβολή εκθέσεων μέσω της ανοιχτής μεθόδου συνεργασίας και διάφορες ασκήσεις διαβούλευσης.

Εκκινώντας από το ότι η πολιτική συμμετοχή είναι μία από τις πιο σημαντικές πτυχές της σύγχρονης ανάπτυξης των δυτικών δημοκρατιών, οι Dahl et al. (2018) αναφέρονται στο πρόβλημα της έλλειψης πολιτικής συμμετοχής μεταξύ των νεότερων γενεών. Ταυτόχρονα, τις τελευταίες δεκαετίες σημειώθηκε επίσης αύξηση του ποσοστού των νέων πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης που εκφράζουν αποξένωση και δυσπιστία προς τους κοινωνικούς και πολιτικούς θεσμούς σε εθνικό αλλά και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η πολιτική παθητικότητα κατανοείται καλύτερα ως το αποτέλεσμα της πολιτικής απάθειας. Επιπλέον, ο υποκείμενος διαχωριστής των απαθών και αποξενωμένων νέων είναι η γνωστική επίγνωση της πολιτικής ζωής. Σε σύγκριση με τις παλαιότερες γενιές, τα συμφέροντα των νέων είναι πιθανό να μην εκπροσωπούνται στον ίδιο βαθμό στη δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων. Και αυτό, με τη σειρά του, υποδηλώνει ότι οι νέοι έχουν την τάση να αισθάνονται ακόμη πιο απαθείς και αποξενωμένοι από τα τεκταινόμενα στη δημόσια σφαίρα. Στο πλαίσιο αυτό είναι σημαντική η διασφάλιση από μέρους των πολιτικών κομμάτων ότι οι ανάγκες τους εισακούγονται και λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό πολιτικών, αλλά και η ενίσχυση της συμμετοχικότητας των νέων.

Η πολιτική αποξένωση και απάθεια των νέων ως ένα μείζον ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες δημοκρατίες τονίζεται και από την Kitanova (2020). Ενώ οι κοινωνικο-δημογραφικοί παράγοντες είναι κρίσιμοι για την πολιτική συμμετοχή των νέων, το πλαίσιο με έμφαση στη δημοκρατική ωριμότητα διαδραματίζει ρόλο στη διαμόρφωση των επιπέδων της πολιτικής συμμετοχής μεταξύ των νέων.

4.3 Ευκαιρίες και προκλήσεις των πολιτικών νεολαίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμφωνα με τον Li (2020), το μοντέλο της πολιτικής για τη νεολαία θα ήταν πιο συστηματικό και ολοκληρωμένο εάν ληφθεί υπόψη η εξωτερική πολιτική αποτελεσματικότητα της νεολαίας. Από τη μια πλευρά, ενώ η καλλιέργεια των έξι τύπων ικανοτήτων (ηθικές, γνωστικές, σχεσιακές δεξιότητες, δεξιότητες έκφρασης,

γενικές γνώσεις και φυσικές ικανότητες) μπορεί να οδηγήσει σε υψηλό επίπεδο εσωτερικής αποτελεσματικότητας, δεν αρκεί προκειμένου να καταστήσει τη νεολαία να γίνει ενεργός φορέας αλλαγών στο κοινωνικό, πολιτιστικό, πολιτικό και οικονομικό πεδίο. Η αποφασιστική μετάβαση έγκειται στο πώς αυτές οι κεκτημένες προσωπικές ικανότητες του πολίτη μετατρέπονται σε πραγματικές πολιτικές δράσεις. Αξίζει να σημειωθεί ότι η διαμόρφωση αυτών των ατομικών ικανοτήτων που δημιουργούν δυναμικό διαφέρει από την ουσιαστική αξιοποίησή τους σε συγκεκριμένα έργα που αποφέρουν αποτελέσματα που μπορούν να θεωρηθούν ως επιτυχία στη δημόσια σφαίρα. Από την άλλη πλευρά, ένα χαμηλό επίπεδο εξωτερικής αποτελεσματικότητας των νέων είναι πολύ πιθανό να λειτουργήσει ως αντκίνητρο για να ενισχύσουν την εσωτερική τους αποτελεσματικότητα. Ως εκ τούτου, η προσπάθεια που χρησιμοποιείται για την απόκτηση αυτών των ικανοτήτων δεν ανταμείβεται από την ικανότητα των νέων να επηρεάσουν με ουσιαστικά τρόπο μία πολιτική αλλαγή. Ως εκ τούτου, κάθε αποτυχία ενισχύει το αντκίνητρο της προσπάθειας αυτής. Στη βάση των ανωτέρω, ο Li (2020) προτείνει ότι ο πυρήνας της πολιτικής για τη νεολαία δεν πρέπει να καλύπτει απλώς αυτές τις έξι ικανότητες, οι οποίες ενισχύουν την εσωτερική αποτελεσματικότητα των νέων, αλλά πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη την εξωτερική αποτελεσματικότητα των νέων.

Στη βάση των ανωτέρω, επομένως, υπάρχει η ανάγκη για περαιτέρω ενδυνάμωση των νέων, κυρίως σε επίπεδο συμμετοχικότητας, βάσει των όσων αναφέρουν και οι Bečenić και Dahlstedt (2022). Όπως τονίζουν, τις τελευταίες δεκαετίες υπάρχει αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη συμμετοχή των νέων, σε επίπεδο πολιτικής. Γενικά, αυτό αποδίδεται στην αυξανόμενη ανησυχία του κοινού σχετικά με το «συμμετοχικό έλλειμμα των νέων» και τη δυσαρέσκεια των νέων στις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Στον σύγχρονο λόγο οι νέοι τοποθετούνται ως πρόβλημα που συνδέεται με την έλλειψη συμμετοχής στις οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές διαδικασίες, η οποία με τη σειρά της θεωρείται απειλή για τα ίδια τα θεμέλια της δημοκρατίας. Λαμβάνοντας υπόψη τον νεοφιλελεύθερο μετασχηματισμό των δυτικοευρωπαϊκών πόλεων προς την αύξηση του κοινωνικοοικονομικού και εθνο-πολιτισμικού διαχωρισμού, οι συγγραφείς υποστηρίζουν ότι υπάρχει επιτακτική ανάγκη να ενισχυθεί η συμμετοχή των νέων, η οποία διαμορφώνεται από τη δομική τάξη και την άνιση πρόσβαση στους πόρους, που δημιουργεί χωρικούς, υλικούς και συμβολικούς διαχωρισμούς μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών νέων. Η συμμετοχικότητα των νέων θα πρέπει να ιδωθεί υπό το πρίσμα

του κοινωνικού αποκλεισμού, υποστηρίζοντας την κατανόηση της συμμετοχής ως ενσωματωμένη στο κοινωνικό τοπίο των άνισων σχέσεων εξουσίας και ευκαιριών ζωής που είναι απαραίτητες και που παράλληλα είναι χαρακτηριστικά του σημερινού νεοφιλελεύθερου καθεστώτος, ιδίως στις μητροπολιτικές-αστικές περιοχές.

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση επηρεάζει την απάθεια και τη συμμετοχικότητα των νέων, όπως ισχυρίζεται ο Ahmad (2015). Ωστόσο, το επίπεδο της απάθειας μπορεί να επηρεαστεί από άλλες συμπεριφορές, όπως ατομικές περιστάσεις - προσωπικό ενδιαφέρον και επίπεδο κινήτρων - και συλλογικό περιβάλλον - οι συνθήκες στη χώρα και τα διαδεδομένα κοινωνικά προβλήματα. Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τα πρότυπα κοινωνικοποίησης μπορούν να μειώσουν το επίπεδο απάθειας μεταξύ των νέων. Για τον λόγο αυτό, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να υιοθετήσουν κατάλληλες πολιτικές για να διαμορφώσουν τις στάσεις και τη συμπεριφορά των νέων ώστε να συμμετέχουν ενεργά σε κάθε τομέα της ζωής. Τα ευρήματα αυτά τονίζουν την αναγκαιότητα συνεχούς αναδιαμόρφωσης των ευρωπαϊκών πολιτικών για τη νεολαία, αλλά και τη συμμετοχή διαφόρων ενδιαφερομένων μερών στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των εν λόγω πολιτικών, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα.

Στο πλαίσιο αυτό, η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας είναι πολύτιμη, δεδομένου ότι υπάρχει ανάγκη για μια κοινή ευρωπαϊκή κατανόηση λύσεων και στόχων, ιδιαίτερα στον τομέα της νεολαίας. Η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία θα πρέπει να λάβει υπόψη τους εξής παράγοντες (Child and Youth Welfare Association, 2019):

Μεγαλύτερη προβολή της προστιθέμενης αξίας και της συνάφειας της συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία στην Ευρώπη: Για να συνεχιστεί με επιτυχία η συνεργασία στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία στην Ευρώπη είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί ότι αυτή η προστιθέμενη αξία παραμένει σαφώς ορατή και τονίζεται / προβάλλεται όπου είναι δυνατόν και απαραίτητο. Η αποστολή της ΕΕ είναι ιδιαίτερα εμφανής στους ακόλουθους πέντε τομείς: α) διασυνοριακή κινητικότητα, β) προώθηση της ενεργού ευρωπαϊκής ιθαγένειας και της συμμετοχής των πολιτών στην Ευρώπη και για την Ευρώπη, γ) συνεχής ανάπτυξης του τομέα της εργασίας για τους νέους, δ) ενίσχυση της διαφορετικότητας και καταπολέμηση της εχθρότητας που βασίζεται σε ομάδες, ε) αντιμετώπιση των τρεχουσών κοινωνικών προκλήσεων. Αυτά

τα βασικά καθήκοντα της συνεργασίας για την πολιτική της ΕΕ για τη νεολαία θα πρέπει να οριστούν περισσότερο υπό το πρίσμα των υφιστάμενων εξελίξεων. Τέλος, η ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της νεολαίας μπορεί να αποτελέσει πηγή άλλων ιδεών και προσεγγίσεων που τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέξουν να χρησιμοποιήσουν ανάλογα με τις ατομικές τους ανάγκες και καταστάσεις.

Πιο σαφής ορισμός των στόχων της πολιτικής της ΕΕ για τη νεολαία: Το δημόσιο χρέος, οι τραπεζικές και οικονομικές κρίσεις έχουν ωθήσει πτυχές της αγοράς εργασίας και της πολιτικής απασχόλησης, ιδίως της ανεργία των νέων, στην κορυφή της ατζέντας της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία και στην εφαρμογή της. Η μονόπλευρη έμφαση στην απασχόληση σημαίνει ότι οι στόχοι της πολιτικής για τη νεολαία έχουν χάσει τον ευρύτερο ορισμό τους. Ως αποτέλεσμα, υπάρχει ο κίνδυνος να συνεχίσει να δίνεται προτεραιότητα αποκλειστικά σε επίσημες διαδικασίες κατάρτισης και εκπαίδευσης που επιδιώκουν σε μεγάλο βαθμό να εξασφαλίσουν την απασχολησιμότητα των νέων. Ωστόσο, μια επιτυχημένη πολιτική της ΕΕ για τη νεολαία χρειάζεται μια συνολική προσέγγιση που δεν θα θεωρεί απλώς τους νέους ως δυνητικούς / μελλοντικούς εργαζομένους, αλλά θα προωθεί επίσης τα δυνατά σημεία και τα ενδιαφέροντά τους και θα τους παρέχει πρόσβαση στις πολλές ευκαιρίες που προσφέρει η Ευρώπη. Για το σκοπό αυτό, οι ευκαιρίες μη τυπικής και άτυπης μάθησης είναι ζωτικής σημασίας στη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία. Για να δοθεί σαφέστερη εστίαση στους στόχους της πολιτικής για τη νεολαία σε επίπεδο ΕΕ και κρατών μελών, είναι απαραίτητος ο μεγαλύτερος συντονισμός και η συνοχή μεταξύ της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία και άλλων τομέων πολιτικής που σχετίζονται με τη νεολαία σε επίπεδο ΕΕ. Αυτό απαιτεί στενότερη ευθυγράμμιση με στρατηγικές σε άλλους τομείς και πιο συγκεκριμένα τις στρατηγικές για την εκπαίδευση, την απασχόληση, την κοινωνική και οικονομική πολιτική της ΕΕ.

Καλύτερη ισορροπία μεταξύ σταθερότητας και ευελιξίας: Μια βιώσιμη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία πρέπει να επιτύχει μια ισορροπία μεταξύ της ανάγκης για βεβαιότητα προγραμματισμού και της επιθυμίας για ευελιξία. Η μακροπρόθεσμη στρατηγική της ΕΕ για τη νεολαία αντιπροσωπεύει τον ορίζοντα σχεδιασμού που είναι απαραίτητος για την οικοδόμηση δομών, δικτύων και εμπειρογνωμοσύνης, ωστόσο αφήνει μικρή ευελιξία για την ανταπόκριση σε επίκαιρες εξελίξεις, όπως η κατάσταση των προσφύγων, καθώς και η εμφάνιση λαϊκιστικών, αντιευρωπαϊκών και ρατσιστικών

συναισθημάτων σε όλη την Ευρώπη. Για το λόγο αυτό θα πρέπει η στρατηγική να βασίζεται σε έναν μακροπρόθεσμο ορίζοντα, με πιο στοχευμένη χρήση των σχεδίων εργασίας ως στρατηγικού μέσου, ούτως ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί περισσότερο και πιο αποτελεσματικές στις μεσοπρόθεσμες κοινωνικοπολιτικές εξελίξεις.

Βελτιωμένος προσανατολισμός, συμμετοχή και προσέγγιση από τη βάση προς τις ομάδες-στόχους: Η επιλογή των θεμάτων προτεραιότητας δεν πρέπει να απορρέει αποκλειστικά από πολιτικά κίνητρα, αλλά και να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των νέων και των υπευθύνων για τη χάραξη πολιτικής για τη νεολαία. Πιο αναλυτικά, η μελλοντική ατζέντα της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία πρέπει να λαμβάνει καλύτερα υπόψη τις ανησυχίες των μειονεκτούντων νέων και των νέων με ειδικές ανάγκες. Πρέπει επίσης να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην υποστήριξη και την κατάρτιση εμπειρογνομόνων σε υπηρεσίες παιδιών και νέων, όπως για παράδειγμα με τη μορφή μέτρων κινητικότητας. Οι εμπειρογνώμονες έχουν μια πολύτιμη πολλαπλασιαστική λειτουργία και δημιουργούν τις δομές υποστήριξης επί τόπου χωρίς τις οποίες δεν μπορεί να εφαρμοστεί η συνεργασία για την πολιτική για τη νεολαία. Η υπάρχουσα συνεργασία για την πολιτική για τη νεολαία στην Ευρώπη δεν έχει δώσει μέχρι στιγμής επαρκή προσοχή στο τοπικό επίπεδο. Ως εκ τούτου, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη συμμετοχή των νέων σε τοπικό επίπεδο και κατ' επέκταση στην προώθηση των αντίστοιχων μοντέλων διακυβέρνησης. Συνολικά, η εφαρμογή από τις οργανώσεις υπηρεσιών για παιδιά και νέους μιας στρατηγικής για τη νεολαία σε επίπεδο ΕΕ θα πρέπει να είναι αποτέλεσμα συνεργασίας και διαλόγου με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών. Επιπρόσθετα, θα πρέπει να υπάρξει κάθετη και οριζόντια επέκταση της στρατηγικής, κάτι το οποίο σημαίνει την ευρύτερη και πιο συστηματική ένταξη των ενδιαφερομένων της κοινωνίας των πολιτών, των ανεξάρτητων θεσμών και των οργανώσεων νεολαίας με τη μορφή διαλόγου. Επιπλέον, όλα τα μέσα της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία θα πρέπει να σχεδιαστούν με γνώμονα την ευρεία συμμετοχή, διαμέσου του δομημένου διαλόγου. Άλλα ζητήματα που απαιτούν βελτίωση περιλαμβάνουν τον καθορισμό της ατζέντας και τους μηχανισμούς ανατροφοδότησης διαβουλεύσεων. Για να ενισχυθεί η προσέγγιση από κάτω προς τα πάνω, πρέπει να υπάρξει καλύτερη μεταφορά των τοπικών και εθνικών αποτελεσμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Ενισχυμένη ροή πληροφοριών, διάλογος με εμπειρογνώμονες και δημιουργία δικτύων: Η στρατηγική μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητά της εάν οι κύριοι φορείς των υπηρεσιών για τη νεολαία, όπως τα γραφεία πρόνοιας των νέων και οι ανεξάρτητες οργανώσεις, είχαν μεγαλύτερη επίγνωση των στόχων της. Συνεπώς, η συνεργασία για την πολιτική για τη νεολαία σε ολόκληρη την ΕΕ πρέπει να δώσει μεγαλύτερη προσοχή στη βελτίωση της ροής πληροφοριών. Σε αυτό μπορεί να συμβάλει η διασυνοριακή μάθηση από ομοτίμους, καθώς παρέχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει επίσημα και άτυπα δίκτυα μεταξύ υπευθύνων χάραξης πολιτικής, εμπειρογνομόνων και νέων, ενθαρρύνοντας τη συνεργασία διαφόρων ενδιαφερομένων μερών. Για να γίνει ακόμη πιο αποτελεσματική χρήση αυτού του μέσου συνεργασίας για την πολιτική για τη νεολαία, πρέπει να δημιουργηθεί ένα διαρθρωτικό και τεχνικό πλαίσιο για την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων του. Η κοινότητα των υπηρεσιών για παιδιά και νέους, επίσης, πρέπει να καταστήσει τη μάθηση από ομοτίμους μέρος των επαγγελματικών της προσόντων (βασική κατάρτιση).

Οικονομικοί πόροι: Η επιτυχημένη συνεργασία στον τομέα της πολιτικής για τη νεολαία στην Ευρώπη δεν απαιτεί απλώς μια υγιή συνολική αντίληψη, χρειάζεται επίσης επαρκή χρηματοδότηση. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα και επάρκεια των οικονομικών πόρων. Για τον λόγο αυτό θα πρέπει να αντιμετωπιστούν τα γραφειοκρατικά εμπόδια που δυσκολεύουν ιδίως τις οργανώσεις νεολαίας και τις μικρότερες ανεξάρτητες ενώσεις να υποβάλουν αίτηση για χρηματοδότηση. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) έχει μια διάσταση πολιτικής για τη νεολαία χωρίς να χαρακτηρίζεται ρητά ως τέτοια. Επίσης, το ΕΚΤ πρέπει να δώσει μεγαλύτερη έμφαση στην ενθάρρυνση και υποστήριξη των νέων που βρίσκονται σε δύσκολες καταστάσεις καθώς περνούν στην ενήλικη ζωή και στην επαγγελματική ζωή, και στην ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία μέσω δραστηριοτήτων ευημερίας. Συνεπώς, θα πρέπει να εξεταστεί το ενδεχόμενο σύνδεσης ειδικών χρηματοδοτικών προγραμμάτων με την εφαρμογή και την περαιτέρω ανάπτυξη της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, η συμμετοχή των νέων αντιπροσωπεύει ένα από τα βασικά ζητήματα που αντιμετωπίζονται από τις πολιτικές για τη νεολαία που προωθούνται και υποστηρίζονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Από την έναρξή τους το 2000 οι πολιτικές νεολαίας στοχεύουν να βοηθήσουν τους νέους να αντιμετωπίσουν κρίσιμα ζητήματα που σχετίζονται με την ένταξη στην αγορά εργασίας, τη διαβίωση σε μία πολυπολιτισμική κοινωνία, την ενίσχυση της συμμετοχής τους στα δρώμενα σε επίπεδο δημόσιας σφαίρας, την (εργασιακή) κινητικότητα. Στη βάση αυτή, εισηγούνται πολιτικές που στοχεύουν στην προώθηση της τυπικής και μη τυπική εκπαίδευσης για τη βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων τους, της εθελοντικής εργασίας, της ενεργού συμμετοχής στα κοινά, της κοινωνικής ένταξης και της μείωσης του κοινωνικού αποκλεισμού, της διαπολιτισμικής ανταλλαγής, της συνεργασίας, της ιδιότητας του πολίτη. Εν μέρει τα προγράμματα αυτά έχουν συμβάλει στην επίτευξη των ανωτέρω.

Ωστόσο, παραμένουν σε έναν ορισμένο βαθμό ως μη αποτελεσματικά σε ολοκληρωμένο επίπεδο. Αυτό οφείλεται σε πολλούς παράγοντες όπως: α) στην ασάφεια του όρου 'νεολαία', β) στην αφηρημένη διάσταση των θεματικών που προωθούνται, γ) στον τρόπο άσκησης αυτών των πολιτικών από τα κράτη μέλη, δ) στην κυριαρχία του οικονομικού παραδείγματος, ε) στις κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα. Στο πλαίσιο αυτό, τα ανακύπτοντα προβλήματα της απάθειας των νέων, της έλλειψης συμμετοχής στα κοινά, της μειωμένης εμπιστοσύνης στην ΕΕ και στους θεσμούς της, είναι κυρίαρχα ζητήματα τα οποία θα πρέπει να επιλυθούν.

Η ΕΕ, προκειμένου να γεφυρώσει το χάσμα μεταξύ των νέων Ευρωπαίων και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ θα πρέπει να αναζητήσει νέους τρόπους ενσωμάτωσης των αναγκών, των επιθυμιών και των οραμάτων των νέων στη λήψη αποφάσεων σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Για να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, πρέπει πρώτα να εντοπιστούν οι τρόποι με τους οποίους οι νέοι Ευρωπαίοι εμπλέκονται στην κοινωνική και πολιτική ζωή τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς και οι παράγοντες και οι διαδικασίες που ευθύνονται για τις διαφορές στα πρότυπα συμμετοχής των νέων πολιτών. Για πολιτικές που στοχεύουν στην επιτυχή κοινωνική ένταξη των νέων, η ενεργή συμμετοχή των νέων αποτελεί προϋπόθεση του σχεδιασμού

τους. Αυτό με τη σειρά του καλεί για περισσότερες πρωτογενείς έρευνες στους ίδιους τους νέους, μελετώντας τις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους, τις προσδοκίες και τα οράματά τους, τους λόγους αποστασιοποίησής τους από τα κοινά και της μειωμένης εμπιστοσύνης στους ευρωπαϊκούς θεσμούς, καθώς και τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιοι θέλουν να εμπλακούν στην κοινωνική και πολιτική ζωή, αλλά και τους τρόπους με τους οποίους οι ίδιοι θεωρούν ότι μπορούν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους.

Παράλληλα, αυτό καλεί και σε περισσότερες μελέτες σχετικά με τον τρόπο σχεδιασμού και υλοποίησης των πολιτικών νεολαίας. Από την προηγηθείσα ανάλυση διαπιστώθηκε πως υπάρχουν αρκετά προβλήματα στη βάση των προτεραιοτήτων που αποδίδει κάθε κράτος στους τομείς των ευρωπαϊκών πολιτικών νεολαίας, της επίδρασης των κοινωνικοοικονομικών συνθηκών στην εφαρμογή αυτών των πολιτικών σε εθνικό επίπεδο, αλλά και του βαθμού και της έκτασης της συνεργασίας διαφόρων ενδιαφερομένων μερών. Τα ευρήματα αυτών των μελετών θα μπορούσαν να φανούν χρήσιμα στην αναθεώρηση του τρόπου με τον οποίον σχεδιάζονται οι πολιτικές νεολαίας, των θεματικών των διαφόρων προγραμμάτων, του τρόπου και του βαθμού χρηματοδότησης, αλλά και του κυρίαρχου αφηγήματος αυτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Ahmad, S. (2015). Role of Socioeconomic Status and Political Participation in Construction of Apathy Among Youth. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 25(8), 801-809.
- Andersonn, B., Cuconato, M., De Luigi, N., & Demozzi, S. (2016). PARTIspace. WP2 – National Contexts Comparative Report UNIBO, Italy UGOT, Sweden. Ανακτήθηκε από: http://lnu.diva-portal.org/smash/record.jsf?faces-redirect=true&aq2=%5B%5B%5D%5D&af=%5B%5D&searchType=SIMPLE&sortOrder2=title_sort_asc&query=&language=no&pid=diva2%3A1194864&aq=%5B%5B%5D%5D&sf=all&aqe=%5B%5D&sortOrder=author_sort_asc&onlyFullText=false&noOfRows=50&dswid=-1662.
- Bečević, Z., & Dahlstedt, M. (2022). On the margins of citizenship: youth participation and youth exclusion in times of neoliberal urbanism. *Journal of Youth Studies*, 25(3), 362-379.
- Bell, D., & Blanchflower, D. (2011). Young People and the Great Recession. *Oxford Review of Economic Policy*, 27(2), 241-267.
- Bendit, R. (2006). Youth Sociology and Comparative Analysis in the European Union Member States. *Papers*, 79, 49-76.
- Bessant, J., & Watts, R. W. (2014). ‘Cruel optimism’: a southern theory perspective on the European Union's Youth Strategy, 2008–2012. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(sup1), 125-140.
- Bonoli, G. (2010). The Political Economy of Active Labor-Market Policy. *Politics & Society*, 38(4), 435-457.
- Bonoli, G. (2005). The Politics of the New Social Policies: Providing Coverage against New Social Risks in Mature Welfare States. *Policy & Politics*, 33(3), 431-449.
- Bradford, S., & Cullen, F. (2014). Youth policy in austerity Europe. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(sup1), 1-4.

- Buchmann, M. C., & Kriesi, I. (2011). Transition to Adulthood in Europe. *Annual Review of Sociology*, 37(1), 481-503.
- Chevalier, T. (2016). Varieties of Youth Welfare Citizenship. Towards a Two-Dimension Typology. *Journal of European Social Policy*, 26, 3-19.
- Chevalier, T., & Loncle, P. (2021). Introduction: the Development of Youth Policies in Europe in Past Decades. *Youth and Globalization*, 3, 1-11.
- Child and Youth Welfare Association (2019). The future of youth policy cooperation in Europe post-2018 – Prerequisites for a successful European youth policy. Ανακτήθηκε από: https://www.agj.de/fileadmin/user_upload/FA/II/AGJ-Positionspapier_Fortfu%CC%88hrung_jugendpolitische_Zusammenarbeit_in_Europa_ab_2019_final_EN.pdf
- COM/2016/0381 final “Communication From The Commission To The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee And The Committee Of The Regions A New Skills Agenda For Europe Working together to strengthen human capital, employability and competitiveness”. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0381>
- COM(2008) 398 final “Final evaluation of the "Youth" Community action programme (2000-2006) and of the Community action programme to promote bodies active at European level in the field of youth (2004-2006)”. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM%3A2008%3A0398%3AFIN%3AEN%3APDF>
- COM(2007) 0498 final “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions Promoting young people's full participation in education, employment and society {SEC(2007) 1084} {SEC(2007) 1093}”. Ανακτήθηκε από: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52007DC0498&from=IT>
- Dahl, V., Amnå, E., Banaji, S., Landberg, M., Šerek, J., Ribeiro, N., Beilmann, M., Pavlopoulos, V., & Zani, B. (2018). Apathy or alienation? Political passivity among

- youths across eight European Union countries. *European Journal of Developmental Psychology*, 15(3), 284-301.
- Eder, M.; Rybicki, J.; Kestemont, M. (2016): “Stylometry with R: a package for computational text analysis”, *R Journal* 8 (1), pp. 107-121. <<https://journal.r-project.org/archive/2016/RJ-2016-007/index.html>>
- Esping-Andersen, C. (2006). *Γιατί χρειαζόμαστε ένα νέο κοινωνικό κράτος*. Αθήνα: Διόνικος.
- Esping-Andersen, C. (2006α). *Οι τρεις κόσμοι του καπιταλισμού της ευημερίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- EU Monitor (2009). EU Youth policies: Frequently Asked Questions. Ανακτήθηκε από:
https://www.eumonitor.eu/9353000/1/j9vvik7m1c3gyxp/vi4kg54angzl?ctx=vg9jpilytz0&v=1&tab=1&start_tab0=1920
- European Union Law (2007). Youth action programme 2000-2006. Ανακτήθηκε από:
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3Ac11603>
- Kitanova, M. (2020). Youth political participation in the EU: evidence from a cross-national analysis. *Journal of Youth Studies*, 23(7), 819-836.
- Kretsos, L. (2014). Youth policy in austerity Europe: the case of Greece. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(sup1), 35-47.
- Koutsoupias, N. (2018). *Πολυμεταβλητή Ανάλυση Δεδομένων με τη Γλώσσα R*. Εκδ. Πανεπιστήμιο Μακεδονίας(University of Macedonia Press)
- Li, X. (2021) Investigating youth policies through the Lens of public narratives – Comparing China and Europe. *Journal of Youth Studies*, 24(5), 614-633.
- Li, X. (2020). Rethinking youth policy model in Europe and its constituents: civic learning and civic engagement. *Urban Research & Practice*, 13(1), 97-108.
- Olsson, U., Petersson, K., & Krejsler, J. B. (2011). ‘Youth’ Making Us Fit: on Europe as operator of political technologies. *European Educational Research Journal*, 10(1), <https://doi.org/10.2304/eeerj.2011.10.1.1>.

- O'Reilly, J., Eichhorst, W., Gábos, A., Hadjivassiliou, K., Lain, D., Leschke, J., McGuinness, S., Kureková, L. M., Nazio, T., Ortlieb, R., Russell, H., & Villa, P. (2015). Five Characteristics of Youth Unemployment in Europe: Flexibility, Education, Migration, Family Legacies, and EU Policy. *SAGE Open, January-March*, 1-19.
- Pickard, S. (2014). French youth policy in an age of austerity: plus ça change?. *International Journal of Adolescence and Youth, 19*(sup1), 48-61.
- Popescu, I. I., Mačutek, J., & Altmann, G. (2009). Aspects of word frequencies. *Lüdenscheid: RAM-Verlag*.
- Ribeiro, N., Malafaia, C., Fernandes-Jesus, M., Neves, T., & Menezes, I. (2014). Europe as a Beacon of Democracy? Citizenship Policies Relating to Youth and Migrants in Portugal. *Journal of Civil Society, 10*(1), 51-68.
- Rystina I., & Kussainova, Z. (2014). Comparative analysis of national youth policy in different countries. *Procedia - Social and Behavioral Sciences, 140*, 654-656.
- Schild, H. (2013). 15 years of partnership between the European Commission and the Council of Europe in the field of youth: past achievements - future perspectives. Ανακτήθηκε από: <https://pjp-eu.coe.int/documents/42128013/47261626/15yearsYouthPartnership.pdf/d4a01760-0d37-40e1-a5d8-95770abcc788>
- Sebe, M. (2018). A Youth strategy for Europe's future. The impact of the Digital Revolution on the European youth. Case study: Romania. Ανακτήθηκε από: <https://www.iedonline.eu/publications/2018/youth-strategy-europe/a-youth-strategy-for-europes-future-sebe>
- Soldi, R., Cavallini, S., Friedl, J., Volpe, M., Zuccaro, C. P. (2016). A New Skills Agenda for Europe. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/313251567_A_New_Skills_Agenda_for_Europe
- T-Kit on Educational Evaluation in Youth Work (2007). The European Youth Policy Context. Ανακτήθηκε από: <https://pjp->

eu.coe.int/documents/42128013/47261233/YP_Context.pdf/748894c4-7f1e-4d1d-8572-aac998a43951

UNOY Peacebuilders (2019). Mapping the progress of Youth, Peace and Security in the EU, The Hague. Ανακτήθηκε από: <http://unoy.org/wp-content/uploads/EU-support-to-YPS-report-WEB.pdf>

Wallace, C., & Bendit, R. (2009). Youth Policies in Europe: Towards a Classification of Different Tendencies in Youth Policies in the European Union. *Perspectives on European Politics and Society*, 10(3), 441-458.

Walther, A., Lukuslu, D. G., Loncle, P., & Pais, A. (2021). Regimes of Youth Participation? Comparative Analysis of Youth Policies and Participation across European Cities. *Young*, 29(2), 191-209.

Youdell, D., & McGimpsey, I. (2015). Assembling, disassembling and reassembling ‘youth services’ in Austerity Britain. *Critical Studies in Education*, 56(1), 116-130.

Youth Strategy Service Centre (n.d.). Shared responsibility: a policy for, with and by young people. Ανακτήθηκε από: <https://www.bmfsfj.de/resource/blob/160808/b2573425304d974ee9903d12d2427217/20200929-infosheet-jugendstrategie-englisch-data.pdf>